

UJ KELET

PARTONKIVÜLI NAPILAP

Alapító főszerkesztő: Dr. MARTON ERNO

אורי קלט (מורה חדש)
עמוד יומי בלתי מסומן בשפה העברית
העורכת ד"ר נ. מרטון
העורך הארצי דוד שן
המו"ל: מורה חדש בע"מ, ת"א הנוב 11.
XLVII, SVFOLYAM 177
Főszerkesztő: DR. MARTON GIZELLA
Feltöltés szerkesztő: SCHON DEZSO
Kiadó: Mészáros Chásás Ltd., Tel-Aviv.
Hátréteg 11. — POB. 831
Telefon: 31677, 31476.

Pálfordulás Dzsakartában

Az indonéz kommunista párt támogatja Szukarnot és elítéli a felkelést

Szukarno nem lép fel a kommunisták ellen és folytatja Kína-barát politikáját

Singapore (Reuter, UPI, IFF). A közel három és fél millió taglétszámú indonéz kommunista párt politikai bizottsága tegnap este meglepő taktikai lépéssel nyilatkozatot bocsátott ki, amely szerint az indonéz kommunista egységeket nem vették részt a dr. Achmed Szukarno államelnök kormányzatának a megdöntésére irányuló ügyvezető „szeptember 30-iki mozgalom” megszüntetésében. A kommunista párt nyilatkozata ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a párt támogatja Szukarno felhívását a „nemzeti egység” helyreállítására.

A párt betiltására irányuló követeléssel. Ezek a tömegszervezetek és a lázadók ellen harcoló tábornokok helytelenítik Szukarno tervét, hogy kesztyűs kézzel akar elbánni a felkelőkkel. A nemkommunista (Folytatás a 8. oldalon)

Neonácik félmillió márka vérdíjat lükték ki Iszer Harel fejére

A Máárv értesülése szerint a „nemzeti szocialista mozgalmak nemzetközi szervezete” üleséin hozták a határozatot

Franciaországi tudósítójára hivatkozva a Máárv tegnapi számában azt a szenzációs hírt közli, hogy nyugat-nemzetországi neonáci gyárpárosok csoportja félmillió márka (375 ezer izraeli font) vérdíjat tűzött ki Iszer Harel, az izraeli biztonsági szolgálatok volt főnökének a fejére, aki Eichmann elrablásáért és meggyilkolásáért felelős.

ISZER HAREL 500 ezer márka vérdíj

Az információk szerint az Iszer Harel fejére kitűzött vérdíjat azoknak a német gyárpárosoknak a gyűlésén határozták meg, akik a nyugat-nemzetországi Wiesbaden városában, akik anyagilag is rendelkeznek a vérdíj megfizetésére.

„ezeknek a párttagjainknak nem volt előzetes tudomásuk az új ellenkormányba való bevonásukról” ésppen ezért nyilvánvaló.

Golda Meír az UNO-ban

Az arabok háborús fenyegetései kényszerítik Izraelt fegyverkezésre

New York (UPI). Golda Meír külügyminiszter tegnap tartotta meg nagy érdeklődéssel várt beszédét az UNO közgyűlése előtt és kijelentette, hogy a fél milliárd dolláros költségvetésű támogatott arab háborús készülék kényszerítette a zsidó államot arra, hogy részt vegyen az egyre nagyobb méretű közkeletű fegyverkezés versenyében. Meír asszony figyelmeztette a közgyűlést a konvencionális fegyverek csökkentésére kapcsolatos problémákra.

A pakisztáni külgazdasági miniszter nem megy Moszkvába

Karnesi (Reuter, UPI, IFF). Zulfikar Ali Bhutto pakisztáni külügyminiszter tegnap este minden előzetes bejelentés nélkül elmondta tervezett moszkvai utazását és helyette az éjszaka folyamán Párisba repült, ahonnan New Yorkba folytatja útját. A pakisztáni külügyminiszter az utazási időtáblázatban beke-

Időjárás

A meteorológiai intézet jelentése szerint ma és holnap borús időjárás lesz, helyenként záporosk és viharos lehetségesek. Mai maximum hőmérséklet: Jeruzsálem 20, Tel-Aviv, Haifa, Afula, Nahária és Lud 26, Názáret 25, Tibériás és Be'er Seva 27 és Ejlát 34 fok Celsius.

ANNAK, AKI A LEGJOBBAT VALASZTJA

NEZZÉK MEG AZ ARCÁT — MIYEN MEGÉLEDGETÉST ÉS BOLDOG ÉS EZ NEM CSODA, MERT TIME CIGARETTÁT SZIV. Nagyon élvezet ez a kávézó, füstszűrős, amerikai keverékből készült cigarettát, a Dubek gyár készítményeinek javát. Es Ön?

VALASSZA A LEGJOBBAT — SZIVJON TIME CIGARETTÁT

Johnson elnök bevonult a kórházba

Hattagó orvoscsoporthoz hajtja végre a műtétet — Az elnök zsúfolt munkanapja

Washington (Reuter, UPI, IFF). — Lyndon Johnson Amerika 37 éves elnöke tegnap éjszaka bevonult a haditengerészet Washingtonban lévő Bethesda kórházba, ahol ma epékómát hajtanak rajta végre. Mind a Fehér Házban, mind a haditengerészet hírneves kórházában lázas előkészületek folytak Johnson elnök operációjával kapcsolatban. Maga az elnök székbe a kórházba vonulása előtti utolsó percig élénk tevékenységet fejtett ki és a többi között a tegnapi nap aláírásával szentesített egy törvényt, aláírt két különböző deklarációt, beszédet tartott egy tudományos kongresszus előtt és részt vett egy parlamentáris fogadáson.

teljesen nyugodtnak és magabiztosnak látszik. Jellemző, hogy az operáció híre utáni áruháznást ismét felélénkítette. Hubert Humphrey alelnök, aki Johnson elnöknek a kórházban való 10—14 napos tartózkodása alatt az elnöki teendőket el fogja látni a Fehér Házban, rendszeresen tájékoztatja majd Johnsonot kórházi ágyán és a legjelentősebb eseményekről.

Libanonban betiltották a politikai gyűléseket

Csak a minisztertanács adhat engedélyeket. Beirut, (IFF). — A libanoni kormány úgy határozott, hogy Libanon egész területén betiltja a politikai gyűléseket megrendezésére. Ezen túl a minisztertanács engedélyre lesz szüksége minden politikai gyűlés felhívására Libanonban. A multiban a belügyminiszter saját hatáskörben tiltotta meg a politikai gyűlésekre engedély kikötésével. Minthogy azonban jobb és baloldali körök kezdeményezésére a közelmultban két viharos tömeggyűlés volt, amely zavargá-

FELBOBANTOTTÁK a Shell petróleumraktárait Ciprusban

A terroristák megtámadták és lefegyverezték a larnakai telep őreit. Nicosia, (IFF). — Ismeretlen tettesek tegnap reggel robbanóanyagot helyeztek el a Shell olajraktár Larnakában lévő óriási méretű petróleumraktárban. A szabotázsakció következtében nagyszámú tűz tört ki 7 ezer tonna petróleumot tartalmazó tartály, amelyek értékét 200 ezer font sterlingre becsülik, a lángok martaléka lettek. Tízötlet osztagok Ciprus összes városából a lángokba álló larnakai Shell-raktárhoz szállították a tüzet. Eddigi információk szerint a hajnali órákban ismeretlen tettesek megtámadták az olajraktár őreit, lefegyverezték őket, majd robbanóanyagot helyeztek el az óriási petróleumtartályok alatt. A Shell szövegírója közölte Nicosiában, hogy a vállalatot komoly aggodalommal sújtja el a tűz mérete és amennyiben nem sikerül elfojtani a lángokat, úgy további öt tartályt fenyegeti a tűz. Tegnap este öt tartályban tombolt a kilométerekre látható hatalmas tűz.

A Bethesda kórházban a második emeleten jelölték ki az elnök rezidenciát. Ez nem az a kórházrészleg, ahol néhány hónappal ezelőtt Johnson elnök meghűlése idején fektették. A változást a biztonsági szolgálat emberének a követelésére hajtották végre, mert nem akarta, hogy az elnök túlságosan magas emeleten fektődjön, és ezáltal nehezebb helyzetben legyen a kimentés szempontjából, ha történetesen tűz ütne ki. Ezért jelölték ki számára az alsó emeletet a kórházi területen.

Ugyanazon az emeleti számon, ahol az amerikai elnököt ápolni fogják, külön sajtótermet is állítottak fel és telefonok és távíróberendezések sűrű hálózatát szerelték be az újságírók számára.

Johnson elnökön a műtétet több sebészről álló orvoscsoporthoz hajtja végre, dr. George Hallenbeck, a Minnesota államban lévő Rochester városának „Mayo” klinikai sebésze. A „Mayo” klinika tudós sebész orvosát öt más sebész veszi körül tanácsadó, konzultáló orvosként a műtétben. Dr. Hallenbeck hosszas tanácskozásokat folytatott a sebészekkel, és a többi között, szövetségiállal is tanácskozott a műtét előkészítéséről.

Sem a Fehér Házban, sem pedig az orvosok körében nincs aggodalom a műtét kiemelésével kapcsolatban. Az amerikai televízióban megjelentek az elnökön végrehajtott műtétben résztvevő több orvos, akik hangzóval tartják meg a műtétet, a Johnson kórházban és fizikai állapotában lévő larnakai Shell-raktárhoz szállították a tüzet. Eddigi információk szerint a hajnali órákban ismeretlen tettesek megtámadták az olajraktár őreit, lefegyverezték őket, majd robbanóanyagot helyeztek el az óriási petróleumtartályok alatt. A Shell szövegírója közölte Nicosiában, hogy a vállalatot komoly aggodalommal sújtja el a tűz mérete és amennyiben nem sikerül elfojtani a lángokat, úgy további öt tartályt fenyegeti a tűz. Tegnap este öt tartályban tombolt a kilométerekre látható hatalmas tűz.

A Guardian véleménye

Kína megkaphatja a felvételéhez szükséges többséget az UNO-ban

Franciaország nyomán több afrikai állam is támogatni fogja

London (IFF). — „Első alkalommal 15 év óta jök a népi Kína kitalásai arra, hogy felvegyék az UNO tagjai közé” — ezt írja tegnapi számában vezércikkében a rendkívül befolyásos és tárgyilagos Guardian, mely szerkesztője vezércikkében Kína felvételét szempontjából elemzi az UNO helyzetét és jövőjét.

A liberális lap rámutat arra, hogy több tényező utal arra, hogy a jó kilátások, amelyek Peking képviselőjének a világszervezethez való felvételét alátámasztják. Franciaország, amely a multiban elenizte a kommunista Kína UNO-tagságát, az alkalommal támogatni fogja a javas-

latot, hiszen Páris és Peking az elmúlt közgyűlés óta formális diplomáciai kapcsolatot létesítettek, tehát Franciaország elismerte a kínai népköztársaságot. Számos önálló afrikai állam, amely a multiban a francia gyarmatbirodalomhoz tartozott és függetlenségét elnyerve után nemcsak kulturális, de különböző világpolitikai kérdésekben is nagy általánosságban követi Páris vonalát az UNO-ban, ez alkalommal szintén Kína felvételét mellett fog szavazni.

Késztetelen — írja a Guardian — hogy amennyiben a francia nyelvtérlethez tartozó afrikai államok a Kína felvételét hagyományosan támogató kommunista és népi demokráta országokkal, valamint a kínai orientációjú és vezető afro-ázsiai államokkal együtt Kína mellett szavaznak — biztosítottak látszik a többség a közgyűlésen Kína számára.

Egy new-yorki béna asszony felgyógyult a pápa áldásával

Az oroszok nem találnak magyarázatot. New York (IFF). — Egy egész testére béna asszony azt állítja, hogy VI. Pál pápa meggyógyította betegségeit, amitől a pápa áldásával felgyógyult betegségeiből és ismét pedig egész testére kiterjedő bénaságban szenvedett. Amikor VI. Pál pápa a héten New Yorkba látogatott és a televízió kereténél áldást küldött a betegeknek, Michelle asszony számára eljött a meggyógyulás pillanata.

Az esetlet ejtőernyősök szülei tiltakoznak Mose Dájan könyve ellen

Lévi Eskol látogatást tett az ejtőernyősök egységénél. Tel-Aviv. (Az Uj Kelet katonai tudósítójától). — Lévi Eskol miniszterelnök és hadügyminiszter, valamint Jechák Rabin tábornok vezérfőnök tegnap látogatást tettek az ejtőernyősök egységénél, megszemléltek az ejtőernyősök ugrási gyakorlatait, valamint szemügyre vették a kiképzési módszereket. A miniszterelnök és hadügyminiszter alkalmatosságként katonai színpadon kívül Mose Kasti ezredes hadügyminiszterétől államtitkár, Aharon Davidi ezredes, az ejtőernyősök parancsnoka, valamint más magasrangú tisztük. A hadügyminiszter látogatást tett az ejtőernyősök egységénél is, akik az ejtőernyősök hajtogatásának felelősségteljes feladatát látják el.

Özv. Schossberger Oszkárné

(született Pascsán Rut Ravica) JAZUR—TEMERIN folyó hó 7-én hirtelen elhunyt. Temetése ma, pénteken, október 8-án déli 12 órakor lesz a Dafna utcai halottasházban a choloni központi temetőbe. Tomi, Kina, Uros, Száva, Ofer, Ami, Gila, Magdus és a néhez család.

Adler Miklós Cvi

örökemlékü festőművész, szeretett tanárunkat, akít mély fájdalommal gyászolunk. IZRAELI TANITVÁNYAI

Izrael bevárja a jordániai kormány intézkedéseit az El Fatach ellen

Szíria támadja Huszeint, Sukeiri illegális szervezkedéssel fenyegetőzik

Tel-Aviv (Az Uj Kelet katonai tudósítójától). Izraeli kormánykörökre igen mély hatást tett Huszein királynak a jordán parlamentben tett El Fatach-ellenes nyilatkozata, valamint az a körülmény, hogy Amman az UNO-egyezmények főnöke utján közölte, azt a szándékát, hogy minden áron meg fogja akadályozni a terroristák működését. Huszein ezzel akarja elérni, hogy Izrael tartózkodjék katonai ellenakcióktól, mert mindent megtesz, ami módjában van az El Fatach működésének megakadályozására.

Izraeli hivatalos körökben az a vélemény alakult ki, hogy be kell várnunk az intézkedéseket, amelyek az amman kormány fogantatott, mennyiben lesznek azok ösztökék és hathatosak. Ezalatt az arab világban is nagy feltűnést keltett Huszein bátornak nevezhető nyilatkozata. A damaszkuszi rádió már reagált is és súlyos vádakkal illette Huszeint nyilatkozatáért, az El Fatach szövívője pedig szintén bejelentette „tiltakozását” a jordániai uralkodó nyilatkozata ellen.

A másik igen fontos vélemény araboktól vonalon, Huszein királynak az az elhatározása, hogy végleg lezárja az Achmed Sukeiri-féle palesztinai menekült-szervezet katonai és politikai aspirációit. Megbízható diplomáciai értesülések szerint Jordánia és Libanon nem fogják többé támogatni Sukeirit abban a törekvésben, hogy önálló tényezőként jussék képviseltetéshez az UNO-ban.

Csád hajlandó békekezdeményezésre Izrael és az arabok között

Tiznapos izraeli látogatásának befejeztével Francois Tombalbaye, Csád elnöke, tegnap sajtófogadást tartott Jeruzsálemben. — Csád lakói között számos arab származású és mohamedán vallású polgár van, akiket azonban nem befolyásol az arab államok Izrael iránt tanúsított dégt. Izrael és Csád között családiaknak vallják magukat és mint ilyenek az egész világ bekéjének megőrzését tartják szem előtt —lyen békekonferencián is.

Utaztatot ne fogadjon el! AZONNAL CSILLAPIT MINDEN FAJDALMAT A

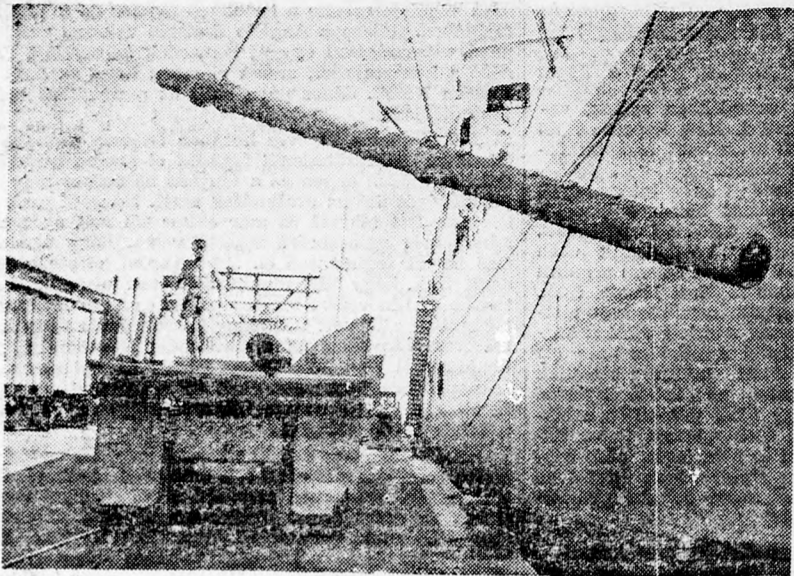
MEDIAS

Ne felejtsek el, hogy október 12-én Natanján mindnyájan együtt leszünk. — Mindenkit elvárunk. — A viszontlátásra a Bót Zeévben, d.u. 3 órai kezdettel.

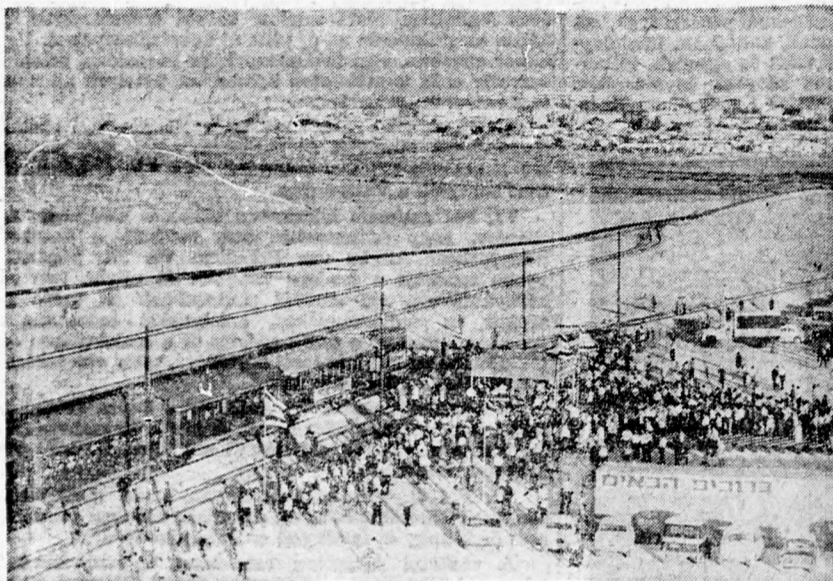

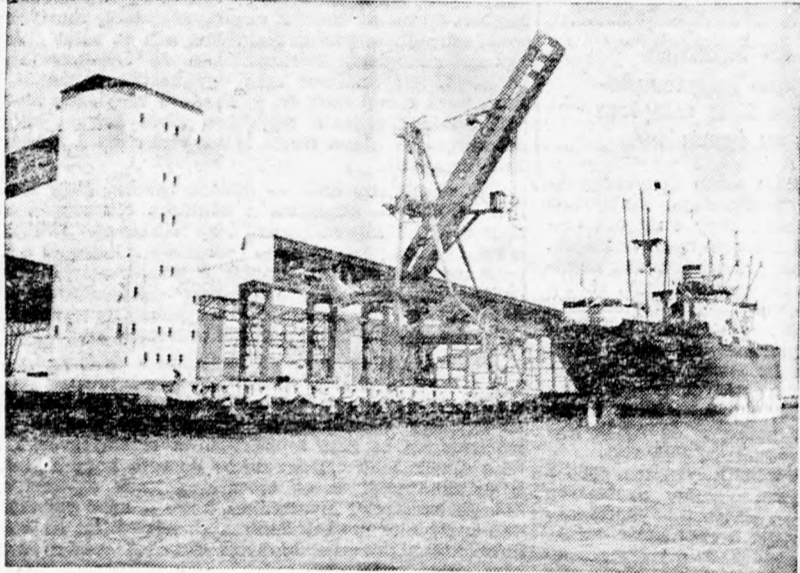
AZ UTÓBBI HETEK ESEMÉNYEIBŐL

Megérkezik az izraeli televízió antennája

Dimonába befutott a vonat...

A káliss-élevátor az új épület kőfűtésében

Hogyan csinálják?

Já öltete támadt a minap egy újságról: különböző polgároktól kérdéseket gyűjtött össze, majd továbbította azokat az egyes pártok szövegíróihez, akikből választ kért. A kérdések természetesen eljutottak a Gácháli szövegírókhoz is, akik "a uralomra jutnak, akkor..." stílusban válaszoltak.

Mit ígérnek a jobboldali emberei, ha uralomra jutnak?

Igazán minden jól...

Egyrészt, például, magasabb minimális munkabérek... megfelelő ellenértéket szaktudásért, képzettségért, erőfeszítésért... az általános életmódot emelést... Másrészt, ugyanakkor, az adók — főleg a vagyonos osztályt érintő adók — mint hagyaték-adó, ingatlan-adó, tökélyesség-adó stb. — csökkentését, de ugyanakkor lezárták a sikeres árat is. Hogyan csinálják? Talán az építési vállalkozók nyereségének korlátozása útján? Dehogy! Ismét a vállalkozók adóinak csökkentése által...

Na és természetesen tökéletesítik és olcsóbbá teszik a szolgáltatásokat; ingyenes közép- és felsőiskolai oktatás; az országutakat kibővítik, telefon mindenkinek... és így tovább. Valóságos földi Paradicsom!

Persze, most már csak az a kérdés, hogyan csinálják mindezt? Hogyan nyújthat mindenkinek ingyenes betegbiztosítást, bővítheti az országutakat, — anélkül hogy elhanyagolná a biztonsági ügyeket, melyek szintén felelősenek egy kis pénz — ha kevesebb adót szed s főleg — a Gácháli követelése szerint — a tehetősebb rétegeket adóterhek könnyíti?

Erre nincs válasz.

Eszembe jut erről egy szindarab, melyben egy agitátor azt igéri, ha győz a forradalom, akkor nemcsak, hogy nem kell majd adót fizetni, de az állam magas fizetést folyósít kivétel nélkül minden polgárának.

— Hogyan lesz képes erre az állam, adók nélkül? — kérdezi egy meglepett polgár.

— Ez már a forradalmi kormány dolga — válaszol a propagandista — majd az gondoskodik, hogy minden polgár idejében megkapja fizetését...

Ugyanígy a Gácháli szövegírók sem érzik kötelességüknek, hogy válaszoljanak ilyen naív kérdésekre. Biznak abban — és joggal — hogy igitsem kell bizonyosságot tenniük végrehajtási készségükükről, — mert nem lesz rá alkalomuk.

A választópolgár nem adja meg nekik ezt az alkalmat...

Egyébként — rengeteg ember és testület specializálta magát, az utóbbi időben, tanácsadásra. Így például, kell-e jobb tanácsadó, hogy emeljék a fizetéseket a közszükségleti cikkek és szolgáltatások árának egyidejű leszállítása mellett? S kell-e nagyobb idea arról, mint hogy — Persze! Igazán! — minden munkás saját autójával rendelkezzen?

Persze, mint ismeretes, 1970 végre ígért autót minden munkásnak. Az államnak tehát legelőször be kellene szereznie, évente 250 ezer autóra volna szüksége. Tegyük fel, hogy a Rafi, a Gácháli és más jobboldali körökön kívül — melyeknek dögömbös költségvetésük van — az állam "népi autót" juttat minden munkásnak. Ebben az esetben is legalább 2000 dollárt kell befektetni minden egyes autóra. Ha meg hozzávesszük ehhez a politikai részletek beszerzéséhez, parkolóhelyek építéséhez, új utak építéséhez szükséges befektetéseket, úgy kérdés, elegendő-e az állam ilyen csillagászati összegeket?

Emlékeztek az arra a bizonyos feltételre, aki zseniális ötlettel jelentkezett a közlekedési miniszternél: feltalálta a közlekedési szerencsétlenség hatáshoz ellenszerét. Mi az? Radar minden autóra, amely automatikusan jelképez minden gépjárművet, ha karambol veszélye fenyeget.

— Kitaláló — mondotta a miniszter. Most mutassa a készüléket.

— Hogy gondolják? — felelte a feltaláló sőtörtősen — én csak az ötletet agyaltam ki, — ami a technikai részleteket illeti, melyek másodrangúak, — azok a mérnökökre tartoznak.

Jótanácsok, zseniális ötletek, csak úgy, úton-útfélen hevernek a választások idején. Ami a technikai kivitelezést illeti, — ez persze nem a feltaláló dolga. Erre valók a mérnökök...

A Gácháli igazi arca

Jól tudjuk, hogy a "nagy halak" között számosan kibújnak az adófizetés alól. A kormány javaslatait tett arra, hogy felfedezzék, kik azok, akik leginkább kibújnak az adóterhek viselése alól, — a Gácháli azonban ellenezte.

Mielőtt életbelépett volna az ingatlan-értékmelési adó, a vállalkozók, teleküzvetők és mások, vagyis az adóterhek viselői, telegszpekuláció. Ez természetesen a lakások árának emelkedését eredményezte.

Es kit érintett legjobban ez a drágulás? A széles néprétegek, amelyeknek nem áll módjában, hogy 40-50-60, sőt 70-80 ezer fontos lakásokat vásoroljanak. Mi indokolta, hogy ezt a hatalmas terhet, amely meg ma is érezhető, a fixfizetéses alkalmazottak tömegére hárítsák és azok egész életükben kölcsönök, uszarakamat és végtelen jelzálogkölcsön törlesztésére dolgozzanak? A Gácháli azonban vállalkozókat és telektulajdonosokat képviseli...

Es még valami. Az üres telkekre nagy adókat vetettek ki. Hogy ez jól kibújjanak a tulajdonosok telkeiket "keretké, ócskavas, telepek" változtatták, nehogy azokat üresnek minősítsék. Tel-Aviv városa 1963-ban úgy határozott, hogy növeli az adókat az ilyen telkekre. Valamennyi párt támogatott ezt, — a Chéru kivételével.

A Goldstein építkezési vállalkozó, a Gácháli Kneszet-képviselője, nem egyszer követelte a telekadó csökkentését. A Gácháli követelte a Kneszetben az állami földek eladásának folytatását. Mászóval a telekspekulációt támogatta.

Az országos vízmű építésének egész ideje alatt, amely hatalmas méretű öntözőhálózat csücsredményét képezi, azzal a céllal, hogy vizet juttasson a Negevbe, — a Gácháli vezeti a szüntelenül panaszokat: az öntözési munkák nem rentábilis, nem állja meg a gazdasági kifizetését a próbát.

Az öntözési munkák elvégzését és üzembehelyezését a víz elindult délre, a Gácháli megint kiáltani kezdett: az öntözési munkák, mint az ország központi részének, nagyobb vizet bocsátani a negevi települések részére és a teljesen üres vizet a központi országrészek narancsültvényeinek juttatni, vagy összekeverni a két vizet, majd azokat kiegyenlítették egymást.

Csakhogya a Gácháli, amely azaját hetvenedik, hogy az államdeket képviseli, ezt is ellenezte.

Mászóval: viz az ország központi részébe a gazdasági ültvényeknek — igen: viz a negevi településeknek, amelyeknek szintén vannak fiatal narancsai és más ültvényei — nem.

Ez tehát a Gácháli igazi arculata: gondoskodás "a kétezer új milliomos" specifikus érdekeiről és kibúvás az ipari és mezőgazdasági munkások, polgárok százezreinek valódi szükségletei alól.

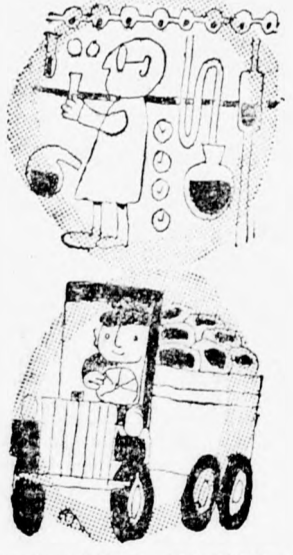
Begin motorkerékpárosai fenyegetik a szabadságot!

"Begin motorkerékpárosai" politikai fogalom lett. Először 1959-ben a nevedeki Kneszet-választások bukkant fel.

Begin és mozgalmá, a Chéru, akkor rohammal akarta meghódítani a választópolgárokat. Ifjai ütöttek ki: "Begin uralomra!" — a vádi-szalibi törzse zavarások elősegítették tevékenységüket. Begin és politikai társai úgy hitték, hogy a hatalom útja a vádi szalibok kacskaringós sikátorain keresztül vezet.

Es hogy növeljék a hatást, a Chéru emberei — motorkerékpárokat szerettek. Begin nyitott autóbán utazott, melyet nagy zűzességgel, erőszakkal, amelyet nagy tisztelettel körülvettek. Így folytatták választási "diadalutjukat" a városokban.

A motorkerékpár zűzása és "Begin uralomra!" kiáltások felriasztották nyugalmukukat.

A választópolgárok, mert hiszen az ilyen utemes kiáltások és motorkerékpárokkal körülvett nyitott autók, amelyben a "vezető" állva intget a felhívott közönségnek, — a borzalmak emlékeit idek az ország számos lakosának emlékeztetébe, nemcsak a távoli európai múltból, hanem az arab országok közelmúltjától is.

Az eredmény ismeretes. A választópolgár ellentüntetést tartottak, amikor is hatalmas arányban szavaztak az "Alef"-jelre és Begin motorkerékpárosaival együtt hatalmas vereséget szenvedtek.

A Chéru azóta taktikát változtatott. Emberei motorkerékpárok helyett most a szociális demagógia nyergében ülnek Csatlakoztak a Hsztradruthoz, melynek megtörését már régóta tervezik. Az adólevonás nélküli fizetési elszámolást lebetgették az öntudat nélküli, politikailag érletlen, szegényes gondolkodású néprétegek előtt, (amely viszonylag széles minden tömegbevándorlási országban). Általában munkanélküli Edenkertit ígérnek ennek a néprétegeknek. Sikertől is horgára keritették a puba gerincét, s most ezeknek segítségére készülnek a Kneszet-választásokra.

A Máarách-többség

Irtá: JICCHAK KOREN

Amikor ezek a sorok íródnak, még nem tudjuk a Hsztradruti választások végeredményét. A részleges összegezésből is kiderül azonban, hogy a Máarách meőrizte többségét és így továbbra is a Hsztradrut élén marad.

Számításba véve azokat a nehéz objektív körülményeket, amelyek között a Máarách főpártja, a Mepáj a Hsztradrut választásokra indult — a Ben Gurion által vezetett szakadár csoport tevékenysége nyomában, a párt ellen — talán elérhetjük, hogy ha a Máaráchnak sikerült megőriznie többségét úgy ezt sikernek tekinthetjük. Egyben kifejezésre jutott a tömeg hite és bizalma abban az alapelvben, hogy a Hsztradrut központi kikristályosodott erőnek kell vezetnie, mert csak ez viselheti a felelősséget a munkásmozgalom értékeiért; csak ez folytathatja tovább azt a lendületet építő munkát, amelyet az állammal karöltve a Hsztradrut végez.

A Gácháli erejének "vekedése kétségelmentlenül aggaszt valamennyiünket. A Chéru és a Klicionisták jobboldali" blokkja jelentős haladást ért el és a "másodi" Hsztradrut pártja vált. Aki ismeri ennek a munkásszállásnak az erőket, tudja, hogy a Gácháli követelte a Kneszetben az állami földek eladásának folytatását. Mászóval a telekspekulációt támogatta.

Az országos vízmű építésének egész ideje alatt, amely hatalmas méretű öntözőhálózat csücsredményét képezi, azzal a céllal, hogy vizet juttasson a Negevbe, — a Gácháli vezeti a szüntelenül panaszokat: az öntözési munkák nem rentábilis, nem állja meg a gazdasági kifizetését a próbát.

Az öntözési munkák elvégzését és üzembehelyezését a víz elindult délre, a Gácháli megint kiáltani kezdett: az öntözési munkák, mint az ország központi részének, nagyobb vizet bocsátani a negevi települések részére és a teljesen üres vizet a központi országrészek narancsültvényeinek juttatni, vagy összekeverni a két vizet, majd azokat kiegyenlítették egymást.

Csakhogya a Gácháli, amely azaját hetvenedik, hogy az államdeket képviseli, ezt is ellenezte.

Mászóval: viz az ország központi részébe a gazdasági ültvényeknek — igen: viz a negevi településeknek, amelyeknek szintén vannak fiatal narancsai és más ültvényei — nem.

Ez tehát a Gácháli igazi arculata: gondoskodás "a kétezer új milliomos" specifikus érdekeiről és kibúvás az ipari és mezőgazdasági munkások, polgárok százezreinek valódi szükségletei alól.

Ebből pedig azt a következtetést kell levonnunk, hogy a Máaráchnak a Kneszet-választásokra való felkészülési során több figyelmet kell szentelni azoknak a pontoknak ahol az előbb említett réteg keletkezett. Ha a tájékoztató munka alapos, energikus

Begin

a munkásmozgalommal kapcsolatban, vagy pedig továbbra is kitar elszigetelt, ellenséges tevékenységben a Máarách jelentős eredményt ért el és a Hsztradruti választások eredményének lezárásával nagyobb lendülettel folytathatja a Kneszet választási küzdelmet.

Azok számára, akik tétováz és nem vettek részt a Hsztradruti választásokon, szorgalmas figyelmeztetést a Hsztradruti választások eredménye: a tövözés és közömbösség a jobboldali haladást segítheti elő mind a Hsztradrutban, mind a Kneszetben. Sorakozunk fel tehát valamennyien a küzdelem folytatására, vegyük ki részünket egyenesen és hiven a Kneszet harcaiban, melynek célja: győzelem a Kneszet-választásokon.

Nekünk kell megérteni...

NEKÜNK KELL MEGÉRTENI...

Néhai Sammy Groneman, a "Salamon király és Salmá" a cipész" szerzője, szellemes, éles nyelvű "joke" volt. Hosszu éveket állt a Clonista Világszervezet felbőszítője és vezetője. Amikor elért egy bizonyos kort, megjelent dr. Chájim Weizmann, a Clonista Világszervezet akkori elnökének és nyugdíjazást kérte.

— De kedves barátom — válaszolta csodálkozva Weizmann — hiszen Ön teljes egészségű, szellemi frissességű örvend. Miért akar már visszavonulni? Várjon még pár évet...

De Groneman kitartott kérésére mellett: — Epp ez az — mondotta — most még megértem, hogy vissza kell vonulnom Attól félek azonban, hogy pár év múlva már nem fogom megérteni, hogy a nyugdíjasok közt a helyem...

Napjaink való élete túlhaladta ezt az elképzelést. Akad közöttünk valaki, aki két évvel ezelőtt megértette, hogy nyugdíjasok közt a helye — most, két év után pedig, egyszerűen "elfelejtette" megérteni, hogy ezt az állapotot kell folytatnia. Meggondolta magát, vissza akar térni a nyugdíj — s megbolondítja a közönséget.

S minthogy ő már nem érti meg helyzetét — nekünk kell megérteni azt...

Svájci dolgok izráeli szemmel nézve

Több mint két hónapig voltam Európában, nagyrészt Svájcban. Apró forgácsokat, egy rózsedarabokat akarok összeszedni az olvasó számára, főleg olyanokat, amelyek az otthoni dolgokat jutatták eszembe, vagy hasonló izráeli helyzetre utáltak.

Ha létezik összehasonlító nyelvezet, miért nem létezhetne összehasonlító utirajz, vagy tájelírás is. A görögöktől, azt hiszem Plutarchosztól származik a „Párhuzamos életrajz” műfaja, én most megalkotom a párhuzamos utielírás műfaját. Az izráeli utcának a szűk izráeli napsütésben harsogó kakofóniája, amibe hirtelen megint fejest ugrottam, szinte magától kínálta az összehasonlítást.

Odakint olvastam a lapban egy nagy tisztogatási akciónak, ami Tel Avivban hatóságai segítségével, az összközlés mozgósításával folyott. Sokat gondolkodtam rajta, Svájc vajon hogy csinálja? A tisztaságot és a rendet és mindazt, ami elkerüléshelyükben Svájcot — Svájccá teszi.

A hegységnek és a tavaknak ez a gyönyörű országa etekintetben valóban steril ország. Se szemetet nem látni benne, se hangos zót, vagy gombaszagot nem hallani. Az ételmaradék, vagy hulladék számára még az erdei utak mentén, melyen bent az erdőrengtetegben is — ott láthatók az állványra felszerelt, tetszettek fémosak. Sose felejttem el, a lelki bázisról vezetve, hogyan tartam össze utólag a fűtő az általam odadobott tojáshéjat és papírdarabokat — vittem szépen a lyukacsos, szíre festett fémosárhoz.

Az itthoni zajban ébredtem arra a felfedezésre, hogy a zürichi utcákon kóborogva, se nappal, se éjjel, egyetlen egyszer nem hallottam a nyitott ablakot át kiszűrődő rádióhangokat. Kéthónapos ott tartózkodásom alatt nem találkoztam egyetlen emberrel — se gyalogjáróval, se biciklissal —, akinél tranzistoros rádió lett volna. Nem láttam és nem hallottam ennek az ördögös kis masinának a hangját se vonaton, se villamoson, de még a hegyek között kőszülő kirándulókól sem. A svájci villamoson, vagy autobuszban egyébként is ismeretlen dolog a rádió, amelynek bömbölő hangja autobuszainkon olyan tökéletes sikerrel rombolja az izráeli ember idegrendszerét.

Erdekes, hogy az áruházak és a villamosági üzletek kirakataiban mégis mindenütt ott látni a tetszettek kis tranzistoros rádiókat. Vajon kinek adják el azokat? Valószínűleg a külföldieknek, köztük az izráeli turistáknak.

Ha alaposan szemügyre vennék az ember öket, a kis masina valamelyik oldalán biztosan ott találná, használati utasításként a felírást: „Csak külsőleg”.

Lehet, hogy ezt a írma nélküli életet — egymást nem zavarni, mindenkit békében hagyni — nehezebben tudnók utána csinálni. Hosszú időt igénylő nevelésnek az eredménye az náluk. De az utcák tisztaságát táján leutánozhatnók mi is. Igaz, ebben döntő szerepet kell vállalni az egyes városok vezetőségeinek is.

A közeli választásokra gondolva, a közönségnek azt hiszem össze kellene fogni és csak olyan városvezetésre szavazni, amely programjában elsősorban a város utcái-

nak a tisztaságát és általában a higiénát hirdeti meg.

Nem mondom, a közéleti tisztaság is nagyon fontos dolog, de ezt a másikkajta tisztaságot az egyszerű polgár mégiscsak könnyebben ellenőrizheti. Ezenkívül csodáj hatással van a hangulatára és az életére is. Ha nem váltják be ígéretüket, legközelebb nem szavazunk rájuk.

A Wallensee feletti apró hegyi falu, ahol több mint három hetet töltöttem, jellegzetes emeletes parasztházai — amelyek fél lakóházak, fél állások — a régmúlt időköt idézi. A modern kisautó — legelőbbször Volkswagen — ugyan minden parasztháznál ott áll a fészker mellett, még a legjárhatatlanabbnak tűnő, meredek hegyi utak mentén is. De a ház maga, kívül-belül ugyanaz maradt az utolsó száz év leforgása alatt és valószínűleg a lakás berendezése is.

Az autó — és esetleg a kaszálógép is — csak a régi konzervatív életforma megörzését célozza. Az újonnan felcsiperedő nemzedék számára nagy vívmányt jelent, hogy hét végén, de akár hét-köznap este is, ha nincs más dolga, a kiskocsival egy óra alatt akár Zürichbe is lerboghat, vagy ha nem, hát a közeli Wesenbe, valamelyik amerikai zenés film megtekintésére. Ennek fejében hétköznapokon szívesen áll kaszával a kezében a domboldali réteken, vagy lapátolja a trágyát az istállóban akár hajnaltól éjfélig is.

A falu főutcája ugyanakkor új áruházaival, fényes üzletportáljaival és az elmaradhatatlan Migro szövetkezeti bolttal — arccal a modern nagyvárosi élet és főleg a turista-forgalom felé fordul.

Az üzletek előtt az aktuális portéka — turistabotok, esernyők, képeslapok, újságok, napsemzők, vagy nyloncsomagolt, kimért élelmiszerek — megfelelő tartókban, forgóállványokon, nagy tömegekben szabadon hever. A vevő kiválasztja magának a portékát, aztán bent az üzletben az áru feltüntetett cédula szerint, kifizeti az árat.

— Danke vielmál! — mondja az udvarias svájci boltos és soha nem ölik fel benne a gondolat, hogy a vevő valamit, esetleg néhány képeslapot — letagadhat. Mint ahogy nem is tagad le soha, senki, semmit. Felőráig válogattam a kis unokámmal a forgóállványokon elhelyezett tömegnyi napsemzők között — volt köztük olyan, amely 30 frankba került — senki az üzletből nem jött ki utána nézni, mit spekulálunk olyan sokáig, veszünk-e, vagy nem veszünk?

Arra gondoltam, vajon ezt a nagyvonalú önkiszolgálási rendszert be lehetne-e nálunk is vezetni? Ezen hosszan elmeditáltam.

Azt hiszem, hogy igen. A tömeget csak hozzá kell szoktatni a dologhoz. Nem igaz, hogy alkalom szűli a tolvajt, inkább az alkalom hiánya. A nem nagyon szilárd jellemű emberek számára semmi nem bír olyan ingerlő hatással, mint a kirakat üvege mögött elhelyezett csillogó portéka. Elnéztem az egyszerű kétkézi munkásokat — öregeket és fiatalokat — akik az üzletek előtt felhalmozott árutömegekben egyedülvén válogattak. Nem hiszem el, hogy az izráeli átlag - embernél maga-

sabb minőséget képviseltek volna.

A tömeget azonban az ilyen jelenséghez hozzá kell szoktatni, a dolgot általánossá kell tenni.

Egy példa: Néhány év előtt a tel-avivi Jád Elijáhu negyed központjában a posta díszes telefonfülkét helyezett el. A tejúveg, meg a csillogó készülék — a telefonkönyvről nem is szólva — a környék fiataljai kíváncsiságának és feleletlenségének nem sokáig tudott dacosan ellenállni. Az eredmény a fülke leszerelése és használaton kívül helyezése volt. A pionír vállalkozás esődjét mutató elhagyott fülke még most is ott áll a Merkáz sarkán.

Meg vagyok győződve róla, ha leszerelés helyett a posta a fülké számát inkább szaporította volna — mondjuk 5-6 készüléket szerel fel egymáshoz minél közelebb —, a látvány a rombolók számára megsokkoltá válik és a fülkék ma is kitűnően szolgálnak a telefon nélküli környék lakóinak kényelmét és a könnyebb életet is.

Vasárnaponként a reggel órákban az utcákon és a vasútállomások felé áramló tömegben érdekes alakokat lehet megfigyelni. Civilek öltözött férfiak, akik katonapuszkával a vállukon célzó gyakorlatra mennek. A fegyvert a svájci tartalékos katoná ugyanis állandóan otthon tartja. Az ember azt hitelné, hogy a svájci hadsereg csak vasárnap van működésben.

Persze vannak huzamosabb behívások és a svájci hadsereget általában jól felszerelt és kiképzett hadseregnek mondják. Csak éppen Svájc, hála Istennek, huzamosabb békekorszaka következtében, nehezen lehet ennek a hadseregnek átúto, vagy védelmi erejét lemérni. Ök mindenesetre sokra tartják ezt a népi színzetű hadsereget, a saját hazafias felbuzdulásában nem egyszer az izráeli hadsereghez hasonlítják.

— Izráelből! — mondja elragadtatva az amdeni falusi fodrász, akinek patikaszervi kis atelierjébe tisé bevált utáni napon tértem be. Hát igen — mondja — egy ország, amely Svájc példáját követi. Felszerelés és felkészültség, ez a nyitja mindennek. Így aztán Nászszér hiába vicсорítja a fogát magukra. Mit gondolt Hitler miért nem mert belétkharapni? Mert tudta, hogy mi felkészülve várjuk.

Igy az amdeni borbély, és én semmiképpen sem akartam ebben a naív hitében megrendíteni.

Azt viszont a svájci nép javára kell betudni, hogy a civil lakosság otthonában évtizedek óta tároló, többszázzer kiténő katonai fegyver felhasználásával még soha svájcban merénylet, gyilkosság, vagy a legcsekélyebb kilengés sem történt.

Egy reggel Zürichben a Tel-Avivban is jól ismert fülsiketítő zajra ébredtem: a ház előtt motoros fúrókészülékkel a járdát bontották. Ugy látszik, ezt Svájcban sem tudják csendesebben csinálni. Délre már hatalmas törmelékhegy tornyosult a járdá szélén, de

estére, csodálatosképpen, — mindez eltűnt.

Hatalmas emelődarukszedték össze és rakták föl teherautókra az utolsó szem törmeléköt is. Aztán a munkások a felszakított járdarészt pontosan a nyílásra illő deszkapadozattal fedték be és mellette a járdát is tisztára seperték. Éjszaka tehát semmi forgalmi akadályt a felszakított járdánem képzett, és reggel a deszkapalló eltávolításával kezdődött a munka előlről.

A tel-avivi utcabontásokra gondoltam, és a törmelékhegyekre, amelyek esetleg hetekig akadályozták a szűk utcák forgalmát. Igaz, ugyanitt rájöttem arra is, miért nem tudjuk mi mindent utánacsínálni, miért sántít egyez helyzetekben a „párhuzamos életrajz”.

Nincs költségvetésünk, illetve pénzünk ahhoz, hogy a gazdaság svájci városok hígliénkusa, minden zavaró körülményt nyomban eltisztázzó munkamódszerét átvegyük. Nem tartunk még ott, hogy a svájci, általában az európai élet olajozott kerekeken gördül, zökkenésmentes, sima életűtemet átvehetnők.

Ez mind igaz. De azért annak az „ég és föld” különbségnek, amely egy európai város legtmultuózusabb pontja és — mondjuk — a tel-avivi Táchána Merkázit paroxizmusig menő zürzavara között van, mégsem szabadna fennállnia két hasonló kultúrfokon álló állampolgtai élet között. Keleti nép és keleti ország vagyunk, de kétségtelenül leglább olyan kulturált nép, mint a svájci.

A szegénység mellett ez emberanyag kérdése is, amelyhez azonban — minden rossz tulajdonságával együtt — magunkat is hozzászámíthatjuk.

Az idegenek legtöbb panasza Izráel ellen a városok elhanyagoltsága miatt van. Ennek ellenére sem gondolt még senki a tömegeknek ilyenarányú nevelésére, ésszerű felvilágosítására. A csinnek és a harmóniának a bevitelére az életünkbe.

A lakhely, a város, az élet kiütöközö szeleinek eltisztázása akkor is, ha ez nem hoz külön hasznot, nem racionális. A Táchána Merkázit mellett Hágá utcai, születése óta vakolatlanul álló örömlán malomépület gazdája — a malmot többször is megénekeltem — bizonyára azt mondja magában: „Má jés? Vakolatlan malomban talán nem lehet gabonát őrölni?”

A tömegek szépérzéke és harmónia-érzéke nélkül életünket nem tudjuk megszépíteni és soha nem tudjuk azt európai nivóra emelni.

A régi zsidó bölcsek — ugyancsak egy bibliafordítással kapcsolatban —, de valószínűleg általános esztétikai szempontokra gondoltak, amikor azt mondták: „Jáfet (a görög szellem) szépsége lakozzék Sém (a zsidóság) sátorában.”

A zsidó nép élete, világléte, szellemi célkitűzése és történelmi útja az új országban merőben különbözik minden más nép életútjától és felfogásától, azonban külső csint, idegeket és embertársainkat kímélő kultúrál közlekedési formát és harmóniát a gój népektől is nyugodtan tanulhatunk.

(Folytatása következik)

Professzor az elefántcsonttoronyban

— Dr. Richtmann Mózes 85-ik születésnapjára —

Irta: Gervai Sándor

Önmagáról ritkán beszél. Szívesen és derüs kedvvel bírálta évtizedeken keresztül kortársai hibáit. Izlése és mértékertára azonban visszatarotta attól, hogy saját érdemeire hivatkozzék. Nyíltan eleve lemondott róla, titokban mégis remélte, hogy előbb-utóbb értékelni fogják tudását. Kissé megkésve, de a napokban ez is megtörtént. Jókora, ajándékképpen 85-ik születésnapjára.

Az „Éötvös Lóránd” Tudományegyetem, a „Pázmány Péter” Tudományegyetem utódjá tisztelettel meghívta az ösi Univerzítás falai közé, hogy átnyujsa neki a „Domine Magnifice Rector” a gyémánt-diplomát.

A gyémánt-diploma nagyobb örömet okoz az embernek, mint a gyémánt-lakodalom, — választotta tisztelőinek üdvözlőszavaira. Humora túlélt a társadalmi változásokat. Csak kortársai nem érték túl az ő, mindig az igazság talajából sarjadó humorát.

Szívéhez és gondolkodásához közelálló ellenelei már régen sírokban porladnak. A sors arra a szerepre készítette, hogy megbocsássa tévedéseiket és tévelygéseiket. Mentésget találjon egykor felzúdulást kiváltó műlködésükre. Emlékezzen rájuk és krónikásuk legyen.

Aki a multban valamit számított a zsidó közéletben Magyarországon — az ismerte dr. Richtmannót. Ő azonban azokat is ismerte, akik nem számítottak semmit. Ezekről csak lenézően beszélt — de sohasem irt.

Kikről, mikről irt dr. Richtmann?

Mindenekelőtt a héber kultúra multbeli és aktuális kérdéseiről. Nem véletlen, hogy kimondottan a héber nyelv és kultúra foglalkoztatta fiatal ságától kezdve. Belélt a hebraisták világot átfogó táborába. Ez nem politikai állásfoglalás volt nála, hanem történelmi tudat, szellemi magatartás és Izráel jövője iránt tanusított pozitív viszonyának kifejezése.

A Zsidó Tanítóképzőben nemzedékeket nevelt a héber nyelv szeretére. Gyakran akaraton kívül, tanítványai koponyájába „tölcserrel” öntötte be a héber nyelvtanítás módszereit. A héber nyelv sorsa legszentebb magánügye volt. Számára az akkor is fontos volt, amikor az úgy alig-alig érdekelt mást. Hatalmas kultúráját héber forrásokból merítette, héber humanista volt és maradt.

Volt kitől tanulnia. Bacher Vilmos, Kaufmann Dávid, Goldziher Ignác, Bloch Mózes voltak a tanárai az Országos Rabbiképző Intézetben.

Most, amikor Nyugat-Németországban újra kiadják Bacher Vilmos műveit, egykori tanítványát, dr. Richtmannót Mózest bízták meg azal, hogy a Budapestben található kéziratok és a szerző jegyzeteinek a figyelembevételével, rendezze azokat saját alá.

Zo Torá, vözo szchará! (Ez a tan és ez a jutalom). Publicisztikai munkásságát ma már nem igen emlegetik. Pedig, ha valaki, úgy dr.

Richtmann tudta, hogy olykor kénysavba kell mártani a tollat, ha a tinta nem használ...

De ez régen volt. Ma elefántcsonttoronyban él. Néha ezt gúnyként mondják. Megrovásnak is szánják. Néha egyenesen bűnek is tartják. Olykor azonban kiváltság is lehet, ami kevesek jutalma. Először belül a lélekben épül fel, aztán kívülről is elismerik. Nem szükségszerűen a közöny látképe. A mi korunkban mindenütt a világon a humanizmus Noé-bárcájává lett. Nem az ifjuság eszmény képe nem megfelelő terület a regényesített hulligánok, törvényesített szexbombák, társadalmi rangot jelentő bitnikség dühöngéseire.

Amig sok-sok esztendő tapasztalataival a vállukon, hatalmas kulturális örökséget öröözve, — ha egymástól távol is, — még írnak, olvasnak, éreznek, vívódnak ezekben az elefántcsonttoronyokban a dr. Richtmann Mózések, — addig még reménykedhetik az emberiség a jövőben. Talán a szebben és boldogabban is!...

INNEN-ONNAN

A bonni parlamentben ezt mondta az egyik képviselő: — A német külügyi hivatalban a protokoll-könyv aktszáma a nulla, a sztartási előírások iktatószáma: nulla, nulla, nulla. De a nullák emhalmozódásából azért nem kell elhamarkodott következtetéseket levonni.

Az európai mérték- és súlyrendszer Angliában való bevezetésével kapcsolatban ezt írta a londoni „Daily Express”:

„A méter-rendszer bevezetése Angliában, Napoleon késői bosszúja Waterlooért.”

Furcsa hobbyja van Tex Bingham amerikai olajmilliomosnak. Noha garázsában több autója van, amikor csak teheti, idegen autóra kérezkedik fel.

— Az auto-stop révén való utazás sok érdekes élményben részesített — mondta az olajmilliomos, aki rendszerint feljegyzi az igénybevett autórakományát és tulajdonosának névtelenül pénzösszeget küld ellenszolgáltatásként. Ha különösen „jó bábánsmódban” részesült a vendéglátó autózvezetők részéről, akkor az általa küldött össze igen jelentős.

— A jószándék ritka emberi megnyilvánulás, ezért honorálni kell — mondta az olajmilliomos.

Egy angol cég ötletes szerkezetet hozott forgalomba a víz alatt bajba jutott búvárok tartózkodási helyének megjelölésére. A készülék 12 centiméter hosszú krómozott henger, benne kis szénsavtartály és 27 méter szinegen egy latex-gömb. A hengert a búvár karjára, vagy lábára erősítik, aki ha bajba kerül, elfordítja a henger alját. Erre a szénsav robbanásszerűen ki terjed, megtölti a gömböt, amely a víz színére száll és jelzi a búvár hollétét.

Ideális hallgatóság

A borbélynál ültem, soromra várva, mikor észrevettem az újságírókat: „Hogyan kedvelték meg magunkat ember-társainkkal?” Nem szoktam ilyenfajta népszerű cikkeket olvasni és különben sem akarom, hogy még jobban kedveljenek. Minél inkább kedvelik az embert, annál inkább várnak el tőled ugyanazt magukkal szemben. Ha elkezdés pajtáskodni a szomszédaiddal, azonnal elárasztanak lehetetlen kívánságokkal és szívességeket kérnek tőled.

Mindazonáltal a cikk egy része magára vonta a figyelmet, társaságban hogyan viselkedem, én viszem-e a szót, vagy inkább hallgatók másokat? A kérdésre azt feleltem, hogy inkább én beszélek, végredményben az ember azért jár társaságba, hogy szórakozzék. Ez csak elég természetes, a cikkíró maga is beismerte. Társaságban a tehetséges „meghallgatók”-ban mindig is hiány mutatkozott. Mindenütt szívesen látják őket, arról nem is szólva, hogy ha figyelmesen hallgatjuk mások tapasztalatait, óriási mértékben növelhetjük saját ismereteinket és tudásunkat.

Azonnal elhatároztam, hogy ezt egyszer kipróbálom. Nem mintha válogatás nélkül új barátokra akarnék szert tenni, de úgy gondoltam, mit árthat, ha kipróbálom, hogy válik be, mondjuk a feleségem, a gyermekek és legfeljebb egy-két ismerőssel szemben.

Aznap este, irodából hazamenet, éppen összehallgattam kislányommal, Jeannievel, aki barátnőjével, Normával a szomszéd kertben játszott.

— Nos — mondtam —, hát mit csináltál egész nap?
Jeannie vállatvont. — Semmi különöset.
— Fogadjunk, hogy ugróiskolát játszottatok — folytattam, mert a gyalogjáró szélében hosszabban tele volt elkelt kréta-foltokkal.

A lányok egy szót sem válaszoltak.
Norma edesmamája, Mrs. Miller kilépett a teraszra. — Valami baj van? — érdeklődött.

— Nem, semmi — mondtam — éppen csak beszélgetek a kislányokkal, időtöltésből. (Mrs. Millert mindaddig nem volt szerencsém személyesen ismerhetni.)

— Nos — folytattam —, könnyű megállapítani, hogy mivel töltötte a délutánt — s a hátsó udvarban kiterített száradó fehérneműre utattam.

Sajnos, mielőtt mondókámat befejezhettem volna, egy férfi lépett ki a teraszra, egy pohár sörrel a kezében. De nem Mr. Miller volt az illető.

A nő a férfire nézett, aztán énrám.
Az arca elvörösödött.
— Vegye tudomásul, hogy ez az úr az unokafivérem, Norfolkból.
— Oh — jegyeztem meg —, az nagyon szép vidék.

A férfi sarkonfordult és visszament a szobába. Millerné asszony lesújtó pillantást vetett rám és ő is visszavonult, de az ajtó erőteljesen becsapta maga mögött. En pedig tovább ballagtam hazafelé. Feleségem a konyhában foglalatkodott.

— Helló — üdvözöltem —, hogy telt a nap?
— Mesésen — felelte. Láttam, hogy a varróasztal fordítva fekszik a földön. Efelé kalapáccsal, szegekkel a lábait igyekszik megerősíteni.

— Ejnye, hiszen mondtam, hogy ezt gondbehozom.
— Igen, mondtad. Telefonáltál a szegelőnek a furdőkád csapja miatt?
— Holnap reggel első dolgom lesz — fogadkoztam és visszatettem a kalapáccsot a szerszamládba. Jöjj már be, keverek egy kis italt és mindent elmesélsz nekem.

— Mit jelentesen ez? — kérdezte a feleségem, miután a nappali szobában elhelyezkedtünk a karosszékekben. — Mit akarsz kiszédelni belőlem?
— Mindent — válaszoltam habozás nélkül. — Mit csináltál egész nap és mire gondoltál?

— A szemetesre.
Vártam, hogy folytassa, de mert Etel hallgató, szorgalmatosan segítségére siettem. — Igen, szóval, jött a szemetes. És aztán?
— Nem jött. A kobátodon lóg egy gomb.

— Etel, úgy látom, nem értesz meg. Azon érdeklődöm, hogy felvegyem a beszélgetésünk fonalát.

Etel poharát a kisasztalra tette. — Van egyáltalán vermet ebben a koktéltelben? Feleltem a koktéltelverőt és újraföltöttem a poharamat.

— Mi történt velünk? — kérdeztem. — Ugy veszem észre, napról-napra jobban eltávolodunk egymástól. Egész egyszerű kérdést intéztem hozzád, hogyan töltötted a napot, te pedig másról beszélsz.

— Oh, ocsáss meg — monda. — Gregory Peck-kel ebédeltem.

— Idehallgass, én komolyan beszélek. — Nem hiszem. Ez itt egy nagy ház és kert, amit rendben kell tartanom, nem szólva a három gyermekről. Ezalatt te kényelmesen ülsz az irodában és azon tűnődöl, hogy én mivel töltöttem az időmet.

— De hiszen csak egy kis barátságos beszélgetést akartam...
— Jé, hát akkor hagyd abba — monda

és felállt. — Nem illik hozzád. Most pedig bocsáss meg, a vacsora után kell nézmem.
— Mondd csak — folytattam szívélyesen —, mi az, aminek ilyen pompás illatát érzem a konyhából? Mit készítettél vacsorára?
— Füstölt pulykagolyvát — válaszolta Etel és kiment a szobába.

Néhány pillanat múlva a hallban megcsendült a telefon. Etel anyja jelentkezett. Itt a remek alkalom, most megmutatom, hogyan hallgatja az előadását a komisz veje.

— Hogy van? — kérdeztem. — Mit csinál mostanában?
— Hogyan érted ezt? — kérdezte fagyosan.

— Érdeklődöm, hogy halad a munka a szociális hölgybizottság varrókurzusán. Mi újság mostanában?
— Milyen különös vagy, fiam. Férfiestély volt az irodában?
Ugy láttam, nem boldogulunk egymással.

— Miért, mi van abban, ha az ember hozzátartozói iránt érdeklődik, miután már hosszabb ideje nem találkoztak. Ez csak természetes, nem? Tetszik vigyázni magára? — fűztem még hozzá megfontoltan.

— Kedves fiam, ez távolsági beszélgetés. Idehívhatnád a lányomat, Etelt? A feleségedet — tette hozzá.
Odahívtam Etel-t a telefonhoz és visszamentem a nappaliba. Az ajtóon keresztül hallottam beszélgetésük részleteit.

— Oh, dehogyan — monda a feleségem — csak egy-két pohárka martinit... Honnan tudhatnám, miéle bosszúság érte az irodában?
Odaléptem az ajtóhoz és becsuktam. Anya és lánya között a beszélgetés szent és sérthetetlen.

Röviddel később Sam, a kislányom lépett a szobába. Széleskarimájú szalmakalapot viselt, köröskörül rojttokkal. Még nem látta rajta.

— Oh — mondtam —, úgy látom, új kalapod van.
A rojttokon keresztül rámnézett — Nem új.

— De én még nem láttam és végeredményben ez a fontos, nem? — A gyerek továbbra is rámnézett. — Talán nem? — ismételtem meg a kérdést.

Sammy azt mondta, hogy nem tudja.
— Gyere ide, beszéljünk meg — mondtam, majd hozzátettem — fiam.

Úgy lépett hozzám, hogy előbb végigjárta a szoba mindhárom sarkát.
— Milyen régen nem beszélgettünk már, mint férfi a férfivel — jegyeztem meg. — Mit csináltál egész nap?
— Semmit — monda.

— No de valamit csak mégis...?
— Nem én fordítottam fel a varróasztalt... Jeannie volt — közölte.

— Jeannie nem csinál ilyesmit — intettem —, anyád volt az.
— Anyu? Akkor biztosan nagyon dühös. Várj, megyek elmondani a többieknek.

— Ne menj sehova, maradj csak szépen itt. Úlj le és meséld el, mit csináltál egész nap. Mindent, a legkisebb dolgot is meséld el.
Etel lépett be a konyhából. — Nincs más dolgod, csak a gyereket gyötörni?
— A fene egy meg — habogtam —, mi van itt? Összeesküvés, némasági fogadalom? Már a saját családommal sem beszélgethetek?

Feladtam a harcot. Ugy látszik, nincs tehetségem hozzá, hogy jó hallgatóság legyek. Legálábbis a családom körében nem. Az a hülye alak, aki a cikket írta, akassza fel magát.

A vacsora halálos csendben folyt. Utána kimentem egyet sétálni, féltit tájban érkeztem vissza. Amikor a nappaliba léptem, Etel rámnézett. Aztán újra rámnézett és felugrott a székről.

— Mi történt az arccoddal?
— Semmi különös.
— Új le... várj... azonnal jövök —, szólt és pillanatok alatt nedves törülközővel jött vissza. Gyengéden letisztogatta az arcomat.

— Nem mondanád meg, mi történt?
— Tudod, elhatároztam, hogy jó hallgatóság leszek...
— Jó hallgatóság?
— Igen. Olvastam az újságban egy cikket, arról szól, hogy mindenki szeret csevegni és jó hallgatóságban óriási a hiány.

— És gyakorolni kezdted...?
— Megpróbáltam, de látom, hogy nem érdemes, nem sikerül. Mikor vacsora után kimentem sétálni, tovább gondolkodtam a dolgon, mert valahogy nem akaróztott olyan könnyen feladni a harcot, beismerni a vereségemet.

— Természetes.
— Történetesen a Hableány-fogadó mellett mentem el és eszembe jutott, mi lenne, ha kipróbálnám a módszert Ottóon. Ismered Ottót, a barmot a Hableány-ban... folyton a mások bajait hallgatja. Remélem, hogy Ottó örömmel fogadja, ha megértő hallgatóságra talál.

Etel cigarettára nyújtott és a kezembe nyomta. — És aztán?
— Köszönöm. Nos, akkor megjegyeztem, hogy úgy látszik, jól megy a bolt,

Keresztrejtvény

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16			17		18		19		20		21			
22	23		24		25		26		27					
28			29		30		31				32			
	33	34	35		36		37			38	39		40	
41	42		43		44		45			46		47		48
49			50		51				52				53	
54			55					56						57
58			59				60			61				62
63			64				65			66	67		68	
	69				70					71		72		
73					74					75	76		77	
78					79					80		81		82
83					84	85		86		87			88	
89										90				

Vizsintes: 1. Egyenlítő. 6. Amerikai zsidó drámaíró, teljes név. 16. Disznó lakása. 17. A rovarok takácsa. 19. Precíziós műszer. 20. Biztató szó. 21. Iskolai intéz. 22. A jiddisnyelvű operettirodalom megteremtője és mindaddig legkimagaslóbb egyénisége. 26. Az izráeli bizton-sági szolgálat volt főnöke, a napokban a kormány főtanácsosává nevezték ki, teljes név. 28. Női hangszin. - 29. Egyéni kifejezőeszmé. 31. Német idő. 32. Hon. 33. Héber hónap kiejtve. 35. ...omata, önműködő gép. 36. Bibliai nép. 38. Szentkép fele. - 40. ...or, férfi hangszin. 41. Al. 44. Atvitt értelemben a vagyon, a pénz, a mohóság jelképe. 46. A szerelem istene az ógörög mitológiában. 48. S.D. 49. Ehezik, 1-2 betű felcserélve. 51. Félziget a Szovjetunióban. 52. Földalatti sírkamra. 54. Két szó: 1) az olajsav észtere, 2) a pap áldását adja az új párnak. 56. Az a folyamat, amelynek során a vívohullám kilengése, illetve frekvenciája a hanghullámnak megfelelően változik meg. 58. Heg. 59. A gázolmadarak családjába tartozik. 60. Német város fele. 61. M.A.B. 62. Magánhangzótlán dal. 63. Betű kiejtve. 64. Régi magyar fegyver. 65. Vissza: proféta. 67. Jegyzék, lajstrom. 69. Osztrák tartomány. 70. Olyan személy, akit a valóságosan intézkedő egyén utódjaként megnevez, de az csak névelgesen végzi feladatát. 72. Lena betűi keverve. 73. Két szó: 1) Római határ folyó, melyet Julius Caesar a szenátus engedélye nélkül lépett át csapataival, 2) kormányunk tagja. - 75. ...allero, spanyol lovag. 77. Héber gyümölcs. 78. Biagio ...üttörő olasz zeneszerző,

hedegüművész, 1597-1665. 79. Világhírű brazil zeneszerző. 82. N.K. 83. Vissza: francia törvénykönyv. 84. Te meg 6. 86. Tál betűi keverve. 87. Előfizet (újságra) stb. 89. Két szó: 1) cseh jogász, a német megszállás alatt a cseh-morva protektorátus elnöke, 2) névelős növény. 90. A Pireneusi-félsziget latin neve.

Függőleges: 1. Az Egyesült Államok kémelhárító szolgálatának főnöke, teljes név. 2. Az elektromosság munkaképességének egysége. 3. Megszentel. 4. Magyar futballtréner. 5. A platina-fémek csoportjába tartozó ritka kémiai elem. Különleges ötvözetek készítésére használják. 7. Vés. 8. Vissza: férget megsemmisít. - 9. A gazdálkodás eredményeként mutatkozó érték többlet. 10. Francia semmi keverve. 11. Vértanúság. 12. Héber szám-értékben a.m. 30-200-1-5. 13. Vissza: raktároz. - 14. Sport. 15. Két szó: 1) a 12-ik századbeli francia nemzeti hősköltemény legundás hőse, 2) növénytan. 18. Két szó: 1) indoeurópai népcsalád, ma már csak Skóciában, Irországnban és Bretagneban élnek, 2) állat hímeje. 23. Héber teher. 24. F.S. 25. Vissza: megeléged. 27. Vissza: öltö-

zék. 30. Vissza: The ... angol napilap. 34. Becéztett fiúnév. 37. Székesegeház. 39. Lásd 49 vizsintest. 42. Vissza: farkascorda. 43. Az Egei-tengerben, a Kikládok csoportjához tartozó görög sziget. 45. Kevert krém. 46. Apró folyócska. 47. Szilárd, erős. 50. Fehér versejt. 52. Egési termék. 53. A.C. - 55. Magánének, magántánc fonetikusan. 56. Népünk szimbóluma. 57. Belső, csak a beavatottak számára való. 60. Izráeli vallásos egyetem. 64. Cseh zeneszerző, 1850-1900. 65. Magyar író, „Lámpaláz”, „Janika” stb. - 66. Iríneves magyar operett-szerző, 1883-1921. „Leány-gvásár”, „Sybill”. 68. Ekezet-tel megvesztegetés. 69. Volt magyar vármegye a Felvidéken. 70. Angol közzgaz-dász, 1725-1790. „a közgaz-dáságtan atyja”. 71. Atvitt értelemben fényűző életet élő személyiség. - 73. Az 1917-ben megalakult ellen-forradalmi ukrán nemzeti tanács. 74. N.V. 76. Algériai kikötőváros. 78. Ekezet-tel hasznos rovar. 80. Skála-hang. 81. Föld és víz. 85. Kor-jelző rövidítve. 88. Afrikai állam eleje.

Nyereménykönyv:
Kishont: Hinta-palinta

UJKELET REJTVENYPALYAZAT
SZELVENY 1512

Név: .....
Cím: .....

AZ 1509. SZ. KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTESE
Vizsintes: 5. Imádó. 14. Arthur Conan Doyle. 23. Elárul. 43. Gotland. 69. Bikavér. 74. Alcazar. 76. Parola.
Függőleges: 2. Krupon. 6. Monda. 8. Várad. 19. Herceg. 33. Haggard. 58. Alca. 59. Erkel. 60. Páva. 62. Elman.

mire ő azt felelte, nem rossz, nem rossz...
Mondtam, lefogadom, hogy többszáz dol-lárt megkeres hetenél. Ottó erre azt akarta tudni, hogy kinek mi köze hozzá? En azt hittem, ez olyan beszédtema, ami-ről szívesen társalognék.
— De Ottó nem?
— Attól tartok, a jövedelmi-adó embe-rei szaglászának körülötte, valaki feljelen-tette, hogy nem vallja be a teljes jöve-delmét...
— No de csak nem téged gyanúsít?
— Mindenkit gyanúsít, de pillanatnyi-lag én vagyok a listavezető. Mindenesetre megpróbáltam beszédtemát változtatni és megemlitem, hogy az utóbbi időben nem láttam Editet.

— Oh, Istenem — sóhajtott Etel.
— Miért oh Istenem? — kérdeztem.
— Mert Edit visszaköltözött az anyjához egy héttel ezelőtt. A szomszéd-ságban már mindenki tudja és nekik is beszéltem róla.

— Értem. Nyilván még azelőtt történt, amikor elhatároztam, hogy jó hallgatóság leszek. Mindegy. Így még nem látta re-akálni senkit. Azt mondta, azonnal taka-rodjam ki a báróból és ne lánsson mégegy-szer. Közöltem vele, hogy engem még soha nem dobtak ki báróból és nem áll szándé-komban ilyen ócska lebujjal kezdeni, mint a Hableány.

— Hibát követtél el.
— Igen. Ottó, ahhoz képest, milyen kö-vér alak, nagyon mozgékony.
— A rendőrség... a rendőrség is bele-avatkozott?
— Dehogyan, kultüreberek módjára in-téztük el a kérdést.

— Akkor nincs ok aggodalomra — vélte Etel —, Ottó hamarosan lecsillapul majd.
— Ottó akassza fel magát, nem ér-dekel.

A feleségem kacagni kezdett. — Ne haragudj, de olyan mulatságos.
— Persze, mindig kellemes a mások baján vidulni...
— Nem, de olyan mulatságosan adta-d elő. Tudod, milyen tehetséges előadó vagy?
— Komolyan gondold?

— De még mennyire, — biztosított a feleségem —, és nem csodálkozni, ha kiderülne, hogy ez lesz legsikerültebb story-jaid egyike.
Felálltam és óvatosan megtapogattam dagadt számam.

— Véleményed szerint tehát van benne humor. Magam is azt hiszem, csakugyan, humoros oldala is van a dolognak.
— Miért nem mégy most lefeküdni, hozo az ágyba egy forró puncsot.
Ez kitünő ötletnek látszott.

Hajnalban, két-három óra tájt felé-remtem. Etel felé fordultam és gyengéden megérintettem a vállát, ébren van-e.
— Jaj, mi az? — riadt fel.
— Te vagy az! — közöltem vele — és mindig is te voltál az.
— Oh... micsoda?

— A legjobb hallgatóság. E pillanatban jöttem rá.
Etel a könyökére támaszkodott és le-nézett rám. Egy perc múlva mély sóhajjal visszaroakt párnájára.

— Mésélj még valamit — monda.
(Fordította: MARTON ILONA)

Igen, a óriást, a nél is m kállú hi 1935 ny legfelka nak leg ban szá még kir vü titk Ott l csora ú már ex is magu rek figy haladva tett azt san per titkáráv hindu n Földig fején p turbánt egy óri közepén asszonyo ezt a d Titkár öltözéte bállal le te háj volt. Pár n tuk öke A do érdekes re ment nemcsak tatni jö lozófiat híres k fogolus lájában nácskere kat, ak akarnak más — ból mes tesen b ellenébe Soha hogy n ki ez a Pár n számot órameg A ho elég ma jelentés a titká ni, — maga anyagi A tit is, me kívül b tet is, is lehet ni, ha ne elé Ezekben kedtem lai taná lesége a a szere napi tí után vendöt Csodá és feles cára s tudós s mégis t tőjük n melyik ggyereki sek. A hogy a hogy rö helyezik kis meg nagyság életét is vonatko még egy a fővén napvilág megért különö tört bel Igaz, e is volt így há noráriun Es így jó híre No meg maradh Egy baráton sétányo Nem alább h egymás beszéltú újra ta rom, eg embern amilyen látkozta Ez a hetsége éjjel 12

Dr. Jakerperbut Zakara And here is ... Johnny!

Irta: Fábian Andor

Igen, így hívták ezt az óriást, a szinte két méter-nél is magasabb, fekete szakállú hindu professzort, aki 1935 nyarán Erdélyország legfelkapottabb nyaralójának legfelkapottabb villájában szállt meg. Magát még kimondhatatlanabb nevet titkáraival együtt.

Ott láttam estként, vacsora után a sétányon, ahol már exotikus öltözködésük is magukra vont az emberek figyelmét. Mellettki elhaladva pedig hallani lehetett azt az ismeretlen, gyorsan pergő nyelvet, amelyen titkáraival társalgott, — a hindu nyelvet.

Földig erő fekete kabátot, fején pedig egy hatalmas turbánt viselt a professzor, egy óriási gyémántkővel a közepén. — Különösen az asszonyok bámulták meg ezt a drága kincsét.

Titkára rendes európai öltözetben járt, de ő is turbánnal kötötte le a sűrű fekete haját. Drágaköve nem volt.

Pár nap múlva megszoktuk őket a sétányon.

A dolog akkor kezdett érdekessé válni, amikor híre ment, hogy dr. Zakara nemcsak drágakövet sétáltatni jött oda, mert ő a filozófiai doktorságán kívül híres kabala-tudós és grafológus is, hogy bérelt villájában szívesen fogad tanácskeresőket, vagy olyanokat, akik esetleg jövőjükről akarnak idő előtt egyet-nyet — kompetens forrásból megtudni — természetesen bizonyos honorárium ellenében.

Soha nem hittem volna, hogy milyen izgalmat vált ki ez a hír.

Pár nap múlva már sorszámot adott ki, pontos óramegjelöléssel.

A honorárium felét, ami elég magas volt, már a bejelentés alkalmával kellett a titkár úr kezébe lefizetni, — mert a professzor úr maga nem foglalkozott anyagi kérdésekkel.

A titkár volt a tolmács is, mert a hindu nyelven kívül beszélt egy kis németet is, sőt az állam nyelven is lehetett már vele értekezni, ha a professzor úr színe elő akart valaki kerülni. Ezekben a napokban ismerkedtem meg egy középiskolai tanárral is, akinek a felesége már részesült abban a szerencsében, hogy négy napi türelmetlen várakozás után — bebocsátott „jövendőit tudni”.

Csodákat mesélt a tanár és felesége. Elmondták, dacára annak, hogy a nagy tudós soha nem látta őket, mégis megmondta mindketőjük nevének kezdőbetűit, melyik évben születtek, hány gyerekük van és hány évesek. A nőnek megmondta, hogy a férje pedagógus, hogy rövidesen a fővárosba helyezik át abból a monoton kis mezővárosból, ahol a nagyságos asszony már az életét is megúnta. A jövőre vonatkozólag? Hogy lesz még egy gyerekük, aki már a fővárosban látja meg a napvilágot. Minden pénzt megért — mondta a tanár, különösen az áthelyezés öntött bele nagy reményeket. Igaz, ezért már háromszor is volt a professzornál és így háromszor fizetett honoráriumot, — de megérte. És így nőt a professzor úr jó hírneve — napról napra. No meg a pénzeszsákja sem maradhatott lapos.

Igy ejtette bámulatba híveit.

Elmondta, hogy éppen ma tanácsolta egy negyedéves orvosanhallgatónak, hogy utazzon haza azonnal, mert mennyaszonya, — aki a diák bevallása szerint, nem akar hozzámenni —, veszályban van. Esküdjön meg vele azonnal, gyorsan, mert most vagy soha. Ha most elhalasztja az alkalmat, úgy sohasem lesz az övé a nő, de a kis családi birtok sem a Havasalfján... Mert az orvosanhallgató azt is elárulta,

együtt, a sétány legutolsó padján várakozni.

Rövid leszek. Ott voltam. Egy negyed egykor méltóságos léptekkel közeledett padunkhoz egy hatalmas alak. Elhaladt a lócánk előtt, oda-oda nézve, újra megfordult. Gyanakvóan szemlélt bennünket. Végre a barátom odaszólt neki.

— Gyere ide, Jenő. Ez itt egy gyerekkori jóbarátom. Úgy megbízhatsz benne, mint bennem.

Odajött. Az indiai professzor volt, turbán nélkül, rendes európai polgári viseletben. Tökéletes magyar nyelven mutatkozott be, majd látva határtalan meglepetésemet, leült és kérésre hozzáfűzte élettörténetének rövid, de nagyon érdekes ismertetéséhez.

Egy vidéki kis magyar városban született. Övegye anyja nagyon szegény volt — kapu alatt gyümölcsöt és zöldséget árult valahol a külvárosban. Istenfélő zsidóasszony volt, Isten nyugtassa.

Tizenhárom éves korában zsidó iskolába adta be és mert jóhangú gyerek volt — előimádkozó kántort akart belőle neveltetni.

Innen azonban a szombat be nem tartása miatt hamarosan kitétek a szűret.

Mit tehetett? Csatlakozott egy vándorcirkuszhoz, ahol azzal szórakoztatta a primitív publikumot, hogy ő volt a bekötött szemű nő „kérdezője”, hogy: „mond meg nekem villámgyorsasággal, mi van a kezemben”, mire a válasz csak villa lehetett, vagy „késedelem” nélkül mond meg, mit vettem ki e nagybajszú ember nadrág zsebéből.” „Kést” — hangzott a bámulatbaejtő válasz.

Itt született meg benne az önállóság utáni vágy. Két évig tanult Pesten halandzsáni, vagyis értelmetlen szavakat gyorsan egymásután mondatva szóni, amit aztán csak az értett meg, aki hasonló kurzust végzett.

Ez a fakultás nem Budán volt, hanem a Városligetben, este a fűben — szentjánosbogár világlátásánál. Ott ismerkedett meg titkáraival is, — aki ugyanazt az iskolát végezte. Egyébként ő is szegény zsidó gyerek volt, valahonnan a Felvidékről.

Kétségbeesve kellett vigyáznia arra, hogy el ne árulja kitűnő nyelvtudását, mármint az államnyelv ismeretét, mert akkor nem imponált volna.

Azt is elárulta, hogy csendestárs a helybeli rendőrfogalmazó, aki minden újonnan érkezett vendégnek felveszi személyi és családi adatait (az ilyen rendőrségen való jelentkezés az érkezés után 12 órán belül büntetés terhe alatt kötelező volt). Így mindenkiről megtudott mindent, — mire a delikvens, mint ő mondta, az ő boltjába került. Ha pedig olyan valaki jelentette be magát nála, akiről még nem kapott jelentést — úgy az esti 12 órák találkozásánál — ő jelentette be a rendőr úrnak, hogy ime, X. Y. bejelentetlenül tartózkodik a helységben. Az illetőt még meg is büntették emiatt. Az ilyen kliensek fogadását egy héttel elhalasztotta. Akkorára befutottak a leírások, — sőt még azt is kiolvasta egy üveggolyóból, hogy az illető valami büntetést kapott a napokban.

Igy ejtette bámulatba híveit.

Elmondta, hogy éppen ma tanácsolta egy negyedéves orvosanhallgatónak, hogy utazzon haza azonnal, mert mennyaszonya, — aki a diák bevallása szerint, nem akar hozzámenni —, veszályban van. Esküdjön meg vele azonnal, gyorsan, mert most vagy soha. Ha most elhalasztja az alkalmat, úgy sohasem lesz az övé a nő, de a kis családi birtok sem a Havasalfján... Mert az orvosanhallgató azt is elárulta,

— mondta a professzor —, hogy azért akarja elvenni a nőt, mert csinos vagyont örököl majd vele.

Vegye el — és akassa fel magát. Már így is, úgy is ki akartam rugni, mert két ingben, horogkereszttel a mellén jött hozzám.

Ezzel a nővel aztán meg is bosszultam magam, — folytatta —, mert maga a diák mondta, hogy nagyon szésszelvényes és négy évvel idősebb nála... Igaz, hogy négyezer fizette meg a honoráriumot.

Reggel háromig ültünk a padon. Addig mesélt a professzor.

Még ott maradt három héti. Onnan a fővárosba mentek, ahol nagyon sok kliens várt már rá. Érdekes, hogy a fővárosban sohasem találkozott vele, pedig megadott címe a lakásom közlőben volt. Lehet, hogy szándékosan rossz címet adott. Pedig kértem volna tőle néha egy-két jótanácsot magam is.

Az is lehet, hogy levágatta szakállát és nem ismertem meg.

Tíz évvel később hallottam róla újból. Ukrajnában aknázás közben lelte halálát.

Sajnos, ő sem látott előre mindent...

— Egy konferanzié, akit 22 millió ember hallgat —

Eveken át heti öt napot dolgozott. A híres Jan-Intezet legfrissebb közvéleménykutatása során ki-derült, hogy az amerikai közönség szombat este is látni kívánja Johnnyt. Erre a programot kiterjesztették: jelenleg hat napot dolgozik. Másfél órát naponta. „Live Television”. Ami azt jelenti, hogy nem előre felvett filmet közvetítenek, hanem helyszínről sugározzák műsorát. Hétköznaponként 22 millió, szombat éjjel majdnem a duplája. Hetenként tehát több mint 150 millió embert szórakoztat Johnny Carson, a világ legnépszerűbb televíziós műsorának vezetője, szervezője és közvetlen irányítója.

Johnny Carson 44 éves, sovány, rendkívül mozgékony arcú, koránál évekkel fiatalabb külsejű. Népszerűsége olyan óriási, hogy napi postája súlyban megközelíti az egy mázást.

A Rockefeller Center, New Yorkban, a Fifth Avenue épült és több utcára terjed. A szó szoros értelmében egy város, amelynek látogatóit szervezett körutakon, képesített idegenvezetők irányítják. A 64 emeletes fő

épületben rendezték be az NBC, az egyik legmodernebb amerikai televíziós társaság központi stúdióját, ahonnan a „Johnny Carson Show”-ot naponta sugározzák. A műsor éjjel 11 óra 25 perckor kezdődik és 1 óráig tart. Vég nélküli hosszú sor áll délután öt órától a jegyekért, és boldog az, aki hozzájuthat. Miből áll a műsor? Nem más, mint másfél órás éjszakai csevegés világhírességekkel, az elképzelhető legkülönbözőbb témákról.

Johnny, aki mellékesen szívesen beszélhetetlenül tehetséges konferanzié (az egyetlen szó, ami a magyar nyelvben, ha nem is teljesen, de fedi a lényegét) öt év óta, estéről estére az amerikaiak tízmillióit ülteti a televíziós gépek elé és sikerére az is jellemző, hogy aki egyszer műsorán megjelent, az fémjelzett hírességnek számít, és részvétele a hivatalos elismeréssel egyenlő, ha nem több annál. Az megtörténhet, hogy a közönség idővel elfelejti, mivel is érdemelte ki Johnny Carson meghívását, de máso-ron jelen volt, biztosítja hírnevét. Hogy miért halladja meg Johnny napi postája többszörösen a legnagyobb világsztárokat? Mert a sikerültebb leveleket a televízió hatalmas nyilvánossága előtt válaszolja meg.

A műsort harmincpercenként, félperces és egyperces reklámadás szakítja félbe. Szíveskedjenek kiszámítani, mit jelent anyagilag Johnny Carson műsora a National Broadcasting Company részére: félperces reklám sugárzása körülbelül 2000 dollárba kerül. Tehát naponta „potom” 120 ezer dollár bevételt jelent a Carson Show. És ez évente 312 napon keresztül. Ebből természetesen az is követhet, hogy Johnny évi jövedelme legalább a hét-számjegyű csoportba tartozik, azaz „odahaza” az igazgatóknak csak azért rendelt be külön munkára és nem fizette meg, mert zsidók voltak, amikor a szomszédok feljelentették, mert remélték, hogyha bezárnak, hozzájárulnak még egy szobához. Amikor minden üzünkben remegtünk, ha hallottuk, hogy kiltáik nevűnek és a személtvethöz hívunk, amikor kétségtelenül lezajlott a tanuló zverekünk nem engedték az osztályba első helyre kerülni, mert... Akkor, amikor mindenki prémiumot kapott, csak mi nem, vagy amikor félén kapunk beutalást az elhagyott nyári üdülőbe, mert a főszereplő másnak kellett a hely... Hogy is volt csak? A feliratkozás után is álmódostunk, bár nagyrészt állásnélküli maradtunk vagy más beosztásba helyeztek természetesen más fizetéssel... Iskolai gondunk is meg sokszorozódott, hiszen kutatni kellett azután az iskola után, mely „annak ellenére is felvette” gyermekeinket. A kisebb iskolák felvették őket, mert remekül javítottak a tanulási eredmények statisztikai szintjét...

hogy voltak némi kis nehézségek — de megkönnyítették és bizony hallottunk bizetöröl, amikor... na de ez sohasem a mesélővel történt, hanem mindig mással...

A megszöveített multat, a tudatalatt elferdített „hogy is volt csak”-ot, az váltotta ki hogy nem az első nap, az első héten, az első hónapban, talán nem is az első évben sikerül minden úgy, ahogyvan álmunkban elképzeltük magunknak. Mert álmódostunk, amikor a való-ságban „odahaza” az igazgatóknak csak azért rendelt be külön munkára és nem fizette meg, mert zsidók voltak, amikor a szomszédok feljelentették, mert remélték, hogyha bezárnak, hozzájárulnak még egy szobához. Amikor minden üzünkben remegtünk, ha hallottuk, hogy kiltáik nevűnek és a személtvethöz hívunk, amikor kétségtelenül lezajlott a tanuló zverekünk nem engedték az osztályba első helyre kerülni, mert... Akkor, amikor mindenki prémiumot kapott, csak mi nem, vagy amikor félén kapunk beutalást az elhagyott nyári üdülőbe, mert a főszereplő másnak kellett a hely... Hogy is volt csak? A feliratkozás után is álmódostunk, bár nagyrészt állásnélküli maradtunk vagy más beosztásba helyeztek természetesen más fizetéssel... Iskolai gondunk is meg sokszorozódott, hiszen kutatni kellett azután az iskola után, mely „annak ellenére is felvette” gyermekeinket. A kisebb iskolák felvették őket, mert remekül javítottak a tanulási eredmények statisztikai szintjét...

Persze köteteket lehetne írni a „hogy is volt csak”-ról, az álmatlan éjszakákról és sok minden másról, ami ezzel együtt járt. A cél azonban az, hogy felszavainkkal figyelmeztessük a visszánézőket arra, ami fényleg történet és nem amire azért emlékezünk vissza, hogy „sajnálattassuk” magunkat jelenlegi helyzetünkben. A mese a multról érdektelen, akár valóban szép volt — ami erősen kétségbevonható — akár rosszmenetlén. A hanguly a jelenen van és a kiépítendő jövő. Egyikünknek sem könnyű, sőt... de mit lehet manapság könnyen csinálni? Könnyen csak felejteni lehet.

érezhetett, mert ki nem mondott kérdésre felel:

— Valahányszor irnak rólam, többnyire azt emelik ki, milyen hatalmas közönségem van. Ha összehasonlítunk bár milyen más szórakoztató ipárral (Amerikában ezt show businessnek hívják), akkor valóban nehéz velem konkurálni. Általában a televízióval. Tavaly nyáron Richard Burtonnal a színpadon, hat hónapon át, zsúfolt házak előtt játszották Hamletet, a város legnagyobb befogadóképességű színházában. Összesen 400.000 jegyet adtak el. Az én közönségem egyetlen este ennek ötvenszerese. Nem kis felelősség.

Minden program szerint folyik le, vagy rögtönöz is? — Az évek alatt nagy gyakorlatot szereztem, úgy hogy az utóbbi időben sokat rögtönözök. A műsor lefolyását egyébként nehéz is korlátozni közé szorítani, noha kialakult bizonyos rutin, amelyet mint iratlan törvényt, mind én, mind vendéim betartunk. A férfiak javarésze viccekkel kezdi, a nők a férfiakról beszélnek. Igen gyakran, a hírességek arra használják a műsor óriási nyilvánosságát, hogy bizonyos kérdésekről véleményüket nyilvánítsák.

Igy például, Arlene Dahl, aki a világ egyik legismertebb szépségápolási specialista, élesen szembehelezkedett a kozmetika elfogadott rutinjával, amely naponta többször is megkívánja az arcfejtést. Javasolta, hogy a nők kizárólag este tegyenek fond ud teint nappal pedig inkább krémeket, vagy semmit. Gregory Peck, hosszú előadást tartott, amelyben megvédte saját diétáját, mint az egyedüli, amely fiatalon tartja a hatvan évhez közeledőt. Gábor Zsazsa a kaliforniai adók ellen kelt ki, Robert Goulet az amerikai franciákat védte, Rosalind Russell a néger kérdésben ismertette álláspontját, James Baldwin új regényéről és annak motívációjáról beszélt, és így tovább.

Beszélnék magáról! — Két fiam van. Első feleségemmel élek. Szabadságomat az Egyesült Államokban töltöm. Autóba ülünk és hat hétig csavargunk. Így töltjük a nyarat már évek óta. Ezenkívül nem igen van magánéletem.

Tervei? — Folytatni a Johnny Carson Showt, amíg a közönség meg nem unja. Lehetőleg mind jobbat és jobbat nyújtani.

Színészek készült? — Természetesen. De nem voltam jó színész és így sikerem sem volt. Egész színjáratom múltan néhány epizód-szeret. Ma azt mondják: Johnny Carson, az Johnny Carson, Semmilyen más szerep nem jó, de amit csinál, az csak ő csinálhatja.

Órájára pillantott.

Évek óta kedvenc témám, hogy tervezzük: világ-körüli utunkat. Rengeteg barátom járt már Izraelben, és mondták, hogy külföldi út nem sokat ér Izrael nélkül, amely szerintük századunk egyik csodája. Természetesen tervben van az izraeli látogatás is, mert... ezt nem sokan tudják, zsidó vagyok, és Izrael... you know!

Ekkor az erayón megjelent a bemozdó és a megszokott, sztereotip módon bejelentette: — And here is... Johnny!

És Johnny ment, hogy találkozzék huszonkét milliós közönségével. (detsch)

AMERIKAI TÖRTÉNET

A pap megáll a halálraítél előtt, akit már odakötözték a villanyzékhez és kéri tőle, hogy mi az utolsó kívánsága?

A halálraítél ezt feleli: — Azt kérem, hogy most, ha elérkezik a halál perce, szorítsa erősen a kezemet...

1963 X 8 Uj Kelet 3

Mi újság a filmvilágban?

Három tonna káviár

A vendéglői asztalnál, bőseges étkezés közben fejt ki véleményét egyről-másról Peter Ustinov. Először is viszszautasítja az újságíró gratulációját, akinek még eddig nem volt alkalma találkozni vele, amióta megkapta a „Topkapi” című film egyik szerepéért az Oscar-díjat.

— Megmondom önnek őszintén. Én nem hiszek a díjakban. Kellemes dolog díjat kapni, különösen az Oscart, de az utána jövő híradat megrémíti az embert. Két díjat kellene adni. A legsoványabb és a legkövérebb színésznek. Ez elég is volna. Abba hagyhatnák azt a sokféle díjat.

Ustinov már kétszer kapott Oscar-díjat, úgy tűnik most a legkövérebb színész díjára pályázik. De hiába is teszi, vannak még kövérebbek nála. Bár tehetségesebbek és sokoldalúbbak általában. Ustinov nemcsak színésznek nagy, de rendezőnek, drámaírónak is kitűnő. Amellett pompás karikatúrista. Mindennel megáldotta a sors. Négy nagy ember is kitelne belőle. Legalábbis a képességeiből.

Negyvennégy éves. Hatalmas sikert aratott legutóbbi színdarabjával, a „Versenyfutás vége” című művével, mely Izraelben is nagy megértésre talált a széles színházlátogató közönségnél. Most fejezte be a „Lady L.” forgatását és maga sem tudja, hányféle kötelezettség nehezedik a vállára. Végtelemül munkabíró és rakják is rá a sok munkát. Önmagát hajszolja. Tele van mondanivalóval és siet. Nehogy elkéssen. Igazi nagy művész.

Tony Perkins átrepült Európába és a Rivierán tartózkodik. Új szerepet keres, csak éppen nem talál. Teljesen érthetetlen, hogy miért ejtették el a producerek ezt a nagyképességű, fiatal amerikai színészt.

HETI FILM MŰSOR

Zorba, a görög. Az elmúlt esztendő legnagyobb filmsikere, mely osztatlan elismerést aratott szerte a világon. Anthony Quinn és Lila Kedroba fejlethetetlen alakítást nyújtanak. Rámát Gán, Rámát Gán mozi). **My Fair Lady.** A Bernard Shaw Pygmalionjából készült musical filmváltozata minden reményt beváltott. Cukor György, a film készítője, Oscar-díjat kapott és ebben a kitüntetésben részesült maga a film és férfi főszereplője, Rex Harrison is. (Jeruzsálem Chen mozi és Haifa Ron mozi).

Beckett. Jean Anouilh, a híres francia drámaíró Beckett Tamás történetét egyik legjobb drámájában rögzítette. A dráma az egyház és világi hatalom vetélkedése. Richard Burton és Peter O'Toole kiváló alakításokat nyújtanak. (Jeruzsálem, Szemadar mozi). **A sárga Rolls Royce.** Többrebbes film, melyben egész sztárparádé vonul fel, élén Ingrid Bergmannal és Rex Harrisonnal. A különböző részek nem egyforma valószínűségeket képeznek. (Jeruzsálem, Eden mozi). **A gyűjtő.** Igen érdekes, lélektani dráma, mely egy megrendült idegállapotban élő ifjúról szól, aki elrabol egy leányt és fogságban tartja. (Tel Aviv, Gát mozi). **The**

Reggel fénykorok már hallják a hangját a filmstúdióban. Ugy vezényel, mint egy karmester. Biztos a dolgában. Biznak is benne a színészek, amikor rendezi őket. Olyan okos, mint a nap és olyan gyorsan fogja fel a változó helyzeteket, hogy mindig a legelső. Késő estig dolgozik. Nincs magánélete.

A „John Goldfarb, gyere haza” című filmben egy sivatagi uralkodó figuráját formálja meg mesterien. A film nagy vihart vert fel szerte a világon. Amerikában sokáig nem engedték a bemutatását azzal, hogy egy uralkodó sérelmezheti. Erről így nyilatkozik:

— Nem hiszem, hogy bárkit is bántott ez a film, bárki is magára vehette volna a királyi figuráját. Egyébként őszintén kívánok lenni. Nem érdekelnek a sértődős emberek. Nincs időm velük foglalkozni.

Ustinovnak az édesapja Oroszországban született. Ő maga is tud egy keveset oroszul. Most a Szovjetunióba készül, ahol nagy népszerűségnek örvendnek a filmjei. Ezzel kapcsolatosan így beszél:

Sound of music. Egyike a legjobb musicaloknak. Hét énekes csodagyerek és az énekes fenomen, Julie Andrews biztosítják a film nagy sikerét. (Tel Aviv, Peer mozi).

A vonat. Megrendítő film, francia vasutas ellenállók, akik nagy hősiességgel megakadályozzák, hogy a nemzet büszkeségét képező impresszionista képgyűjteményt a németek elhurcolják az országból. Burt Lancaster játssza a főszerepet. (Tel Aviv, Ofir mozi, Haifa, May mozi).

Reggeli öröm. Amerikai filmdráma, mely egy fiatal szerelmespár megpróbáltatásait melodráma-szerűen vetíti a néző elé. (Tel Aviv, Eszter mozi). **Lord Jim.** Sokmillió dollár költséggel és nagy beharangozással készült, látványos kalandfilm. Peter O'Toole és Dalia Lavi a főszereplők. (Tel Aviv, Mograbi mozi). **Szex és az egyedülálló lány.** Kedves vigjáték, mely a világsikeres bestsellerből készült. A főszereplő egy gyönyörű fiatal orvosnő és egy szenzációhajhász újságíró. Natalie Wood és Tony Curtis alakítják a szerepeket. (Haifa, Armon mozi).

Itt vagyok, itt maradok. Kedves, zenés, táncos, énekes német film. A temperamentumos Katerina Valenta főszereplésével. (Tel Aviv, Tchelet mozi).

— Az oroszokkal nehéz üzletileg kijönni. Egyszerűen nem fizetnek. Amellett pedig nagyon gyanakvóak. Ha azonban valaki megnyeri a bizalmukat és még fizetni is hajlandók, akkor meglepetéssel veszi tudomásul az ember, hogy fizetség fejében a lakására szállították három tonna kaviárt. Szeretem a kaviárt. No, de három tonna...

Azután arról vall, hogy most a „Lady L.” befejezése után szabadságra megy. Majd csak később, szabadságának letelte után megy a Szovjetunióba. És mit csinál szabadsága alatt? Mivel tölti napjait?

A világ legtermészetesebb hangján válaszolja:

— Irti fogok. Meg kell végre írnom legújabb darabomat. A címe: „Az ismeretlen katona felesége”.

Danny Kaye ismét filmezik

A zseniális Danny Kaye egyrészt betegkedéséi, másrészt egyéb elfoglaltság miatt nem filmezett. Most ismét a felfelvőgépesítés elelé áll. Új filmet készítenek vele, amelynek „Vidám fordulatok” a címe. A film sportvígjáték, melynek történelmi egy rugbimérkőzés áll a középpontjában. Amellett énekes film is, mint Danny Kaye legutóbbi filmje.

A filmben a mulatt Harry Belafonte is fontos szerepet kap, egy másik rugbijátékost fog alakítani. A filmet Marty Melcher, Doris Day férje készíti.

Nem történt öngyilkosság

Két héttel ezelőtt nagy feltűnést keltett szerte a világon, hogy a gyönyörű félvér színésznő, Dorothy Dandridge hollywoodi lakásán megmérgezte magát és meghalt.

A beavatottak már tudni vélték, hogy az öngyilkosság hátterében a szokásos hollywoodi sors áll, a lecsúszás, az eladósodás, a reménytelennek tűnő küzdelem az elvesztett pozíció visszanyerésére.

Most váratlanul közzétették a patológiai intézet jelentését, mely megállapítja, hogy Dorothy Dandridge nem követett el öngyilkosságot, halálának oka: szívszélhűdés.

A hollywoodi sajtó embeinek nagy az életmerte és főként kitűnő a fantáziája. Eppencsak a legkézenfekvőbb dolgokra nem gondolnak soha.

„A nézők szórakozni akarnak a moziban,”

— René Clair véleménye a kritikusokról és az újhullámról —

René Clair, a világhírű francia filmrendező, az első filmbemutató, a „halhatatlanok” közé felvettek, aki tagja lett a francia tudományos akadémiának, most már két hónapja a romániai filmvárosban, Buftében forgatja legújabb filmjét: a „Gálans ünnepek” című történelmi vígjátékot.

A híres rendező, aki két évvel ezelőtt Izraelben is járt, mint a francia filmdelegáció vezetője, egymásután hárítja el a filmújságírók ostromát és nem hajlandó drága idejéből veszíteni. De van olyan is, akinek sikerült őt szólásra bírni. Az alábbiakban kivonatolva közölünk egy René Clairrel készült interjút.

Az újságíró felteszi a kérdést:

— Miért választott történelmi témát? Kizárólag szórakoztatni akar filmjével, vagy aktuális mondanivalót is kifejez?

— Szeretem a történelmi témákat — feleli René Clair. — A történelmi film szinte korlátlan szabadságot biztosít az alkotó fantáziának, a játékos képzelet csapongásainak. A mai kor ábrázolása szigorúbb realizmust, bizonyosfokú röghöz-kötöttséget követel. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy a történelmi film magasabbrendű a mai tárgyú alkotásoknál, de feltétlenül kell-mesebb munka. A háború

Anna Magnaniról kiderült, hogy szenvedélyes komponista. Jazz zenét szeres. Arról nem tudunk, hogy bárhol is felhasználták volna a muzsikáját.

komor téma, én mégis vigjátékot készítek róla. A spekulatív teóriák gyártására hajlamos kritikusok meglehet, azt írják majd, hogy ez a film elfordulás a valóságtól, amit a filmművészet válságával magyaráznak.

— Ön szerint tehát nincs válságról szó?

— A film, mióta létezik, mindig válságban van. Mostanában pedig a mozikok beszélnék válságról, mert kevesebben váltanak jegyet a pénztárlaiknál. Persze a televízió vonja el a nézőket és az unalmas filmek. Mostanában az unalmas filmek vannak divatban a kritikusoknál. Csak azokat magasztalják. Szerintem ezek az unalmas filmek vannak válságban, nem a filmművészet. A sznobokra hajlamos kritikusok elfelejtik, hogy a film népművészet, a tömegek, a milliós szórakozása. Az ugynevezett újhullám rendezői unalmas és érthetetlen „mély” filmeket

AVA UJ SZERELME

A hollywoodi filmsajtó most arról ír, hogy Ava Gardner új szerelmére lobbant a híres torreador, El Cordovas iránt. Ava panaszkodik a sajtóra, mely folytonosan beszélő magánéletébe és annak bőséges fordulatairól tájékoztatja a közvéleményt.

és veszekedések, sőt talán... szóval leve szavaltások zajlottak le a gyönyörű Ava és a nagyszerű művész, Scott között. Most pedig a torreador következik. Ava így panaszkodott: — Gyűlölöm Hollywoodot. Nekem csak Spanyolország-

A legutóbb arról írt a hollywoodi pletykasajtó, hogy Ava Gardner a híres jellemesztársával, George Scotttal esetet nagy szerelmébe. Arról is tudott a sajtó, hogy heves viharok dúltak a szerelmek között, amelynek során

ban jó. Ott nem törődnek senkinek a magánéletével. Azt teheti az ember, amit akar. A spanyol ember tiszteltben tartja a másikat. Mikor jutnak el erre a felismerésre az én derék honfitársaim is?

FILMHIREK

Mexikóban nagy filmgyártás folyik. Nemcsak az amerikai filmgyárak készítenek ott filmjeiket, mert olcsó a statisztéria és ideális

a klíma, de nagy a hollywoodi filmgyártás is, mely a spanyol világot ellátja. Az utóbbi időben a mexikói rendezők egyre inkább megkövetelik a filmsztárjaiktól, hogy meztelenül álljanak oda a felfelvőgépesítés előtt. Aki megtagadta ezt, az nem kapott többé szerepet. A színészek panasszal fordultak a kormányhoz és törvény született: tilos a meztelenség filmrevétele.

Gábor Zsazsa Londonba érkezett, hogy résztvegyen Tony Curtis „Az én utolsó herecgnöm” című film forgatásában. Zsazsának elég jó szerep jutott a filmben. A repülőtéren a híres angol színész, Lionel Jeffris várta Gábor Zsaszát, aki gyönyörű, bár a pillanattól úgy tűnik, hogy néhány kilót magára szedett.

— Ön ezek szerint elítéli a filmyelv gazdagítására, megújítására törekvő modern művészi filmeket és a szórakoztató kommersz filmeket hiányolja?

— Ezek a kifejezések, hogy kommersz-film meg művészi film, olyan kategóriákat takarnak, amelyek nem léteznek, csak a kritikusok találták ki őket. Nem lehet művészi filmet készíteni, csak olyat, amely tetszik, vagy nem tetszik a közönségnek. Itt van Chaplin példája. Az ő filmjei talán kommersz filmek? Ördögöt! Kiténő filmek, amelyek tetszenek a közönségnek. Ilyen filmeket kell csinálni. Cocteau mondotta egyszer: „A divat megy ki leggyorsabban a divatból”. Ezekről a mostanában divatos unalmas művészi filmekről is hamarosan ki fog derülni, hogy nem eyebekek kökiereskedésnél. Amikor indultam azt írták rólam a kritikusok, hogy művészi filmeket készítek. Talán a „Milió” és a „Párizsi háztetők” című filmjeimnek volt a legnagyobb sikere. Mind a kettő tartalmazott formai újításokat, de ezek a közönség kedvéért történtek. Az avantgarde, mint fogalom nonszensz: címszó a képkereskedők részére, hogy elsőhassák a giccsfestők mázsolmányait.

Theodor Bikel izraeli színész, úgy tűnik, végképpen megragadt Hollywoodban és már talán vissza se tér az országba, annak ellenére, hogy nagyon hangzatos: csak rövid időre megy az Újvilágba. Most főszerepet kapott egy filmkomédiában, amelynek címe: „Jönnek az oroszok”. Ezzel a szerződésével még jobban megalapozza hollywoodi karrierjét és még erősebb szálakkal köti magát a filmfővároshoz.

A közelmúltban öngyilkossági kísérletet végrehajtott Juliette Greco nagy sikerrel szerepelt a milánói Scalában, ahol szanonzetust rendeztek részére. A gyönyörű operaház szófolásig megtelt hallgatósággal.

Christian Jaque, a híres francia rendező a napokban ünnepelte hatvanegyedik születésnapját. Sok ajándékot kapott. Az egyik ajándékozó egy harminc cm hosszú, és tíz centiméter széles radirgumit nyújtott át neki. Nem volt drága ajándék, de eredeti.

Költő és sorsharag

Irta: Balla Erzsébet

k. sőt tavas szívalé a gyönyörű egyszerű szöveg.
torreádor

zkodott: Hollywoodot. Anyorszag.

Tessék elhinni kérem, hogy ha a költő nőnemű, akkor még rosszabb a helyzete. Mert a másik nemű költő délelőtt is beülhet a kávéházba, pláne, ha nincs állása és nyugodtan átadhatja magát ihletének, míg hitelbe rendelt feketéjét kavargatja. Amennyiben a pincér odahozza neki. De ha nem hozza, az se baj, mert költői képzelete szárnyra kap az előbbi vendég tálcán hagyott félpohár vizétől is, mert a költő megkapja benne állóvízek szivárványcsilámu nyugalmát. Vagy ehhez hasonlót. A kávéházi márványasztal kékes ereztén s korhadt repedésein pedig egy antik világ márványba tűnt ígérete lebeghet, vagy más ilyesféle dolog.

Egyszóval nem zavarja semmi.

m törődnek agánéletével. ember, amit ember tisztá erre a fel derék honfi

Az újságos messze elkerül, még ha hívná őt a költő, akkor se menne oda, mert tudja, hogy itt a borralvaló simon, azaz másszóval kárbaégett remény. A képeslapárus, vagy nyakonlógó apró cikklet mezesmosolyu kínálója nem vet rá ügyet, csinos hölgyek pedig rojtos gallérja alapján visszaszívják a készletéből a gördrés bájosolyt és másfelé néznek inkább.

K Mindenki látja, hogy a költő életre nem alkalmas, üzletre még kevésbé, így hát minek vele szóbaállani? A költői szabadság ilyenformán biztosítva van és a rimek tüzes paripáin ő oly messzire száguldhat, amennyire azt a fantázia és a papír megengedi.

Mindenki látja, hogy a költő életre nem alkalmas, üzletre még kevésbé, így hát minek vele szóbaállani? A költői szabadság ilyenformán biztosítva van és a rimek tüzes paripáin ő oly messzire száguldhat, amennyire azt a fantázia és a papír megengedi.

K Egy a honi mely a spa- zja. Az utó kikói rendbe megköve- jaktól, hogy nak oda a Aki megta- nem kapott A színészek tak a korvénny szüet- meztelesség

A nőnemű költő sorsa ezzel szemben konyhához van kötve, pláne délelőtt. Továbbá kifogyhatatlan házi- tédőkhoz, tühöz, cernához hetvenhét különböző gomb- hoz, mik felvarrásra vár- nak. Egy évtizede tervbe- tett házimunka-abroszhoz, félve kikészített foltozni- való feherneműhöz, mit meg kezdeni nincs idő, befegyaz- nincs remény, hegymagas stoppolni való harisnyához, melyek kisértő szemleze tudat alá lesz nyomva minden nap. Ezenkívül rossz lelki- ismerethez van kötve fenti bűnök miatt és egy eskü- hoz, miszerint holnap ren- det terem a külső-belső káoszban és végre eldönti, hogy élete hátralévő idejére a realitás jőzen partjain, vagy a csalóka költészet lé- gyes terén köt ki végleg.

Londonba részvegyen z en utolsó film for- sának elég a filmben. híres angol jeffris várta aki gyönyör- atfelvételről néhány kilót

Es hát persze főszer van láncolat, miként egyes Prometheus valami máshoz. Holott ez egy naponkint negyfelő gyötrel. Mert a vásárlás még hagyján lenne. Ott, ha az ember ráengedi magát, akkor a paradicsom- nok, petrezselymek és zöld- apróbabok, rikoltó szí- nei fellazulnak, megtágu- lak, teret kapnak, szétfut- nak. Es kevés fantáziával már egy expresszionista kép- izióját kaphatja, mit tet- zés szerint irányíthat is, edvence szintöltjai alapján ami lilát keverve bele a örök paradicsommal, egé- zen addig, amíg valaki fel em löki őt, mint bamszó- odót.

n öngyilkos- végrehajtott vagy sikerrel női Scalában, rendelték yörü operá- metelt hall-

A halásus penetráns hó- éja előtt tengerec öble tá- ul, avagy szerényebb igé- yekkel egy rozsoant halás- árka cserzett arcu vén ha- szszal és hálival, melyben z előttem szorongó bűdös ering szerepel zsákmány yanánt. Mézárósnál való árákozás alatt alaváló eme- ri ösztönökről elméked- et a költő, kámpóra akasz- ott véres felmarha láttán, melynek csontszerkezete és ordázata — hiába, no — régis csak az emberre em- kéztet. Es hát a megpu- olt csibe látása se készteki költőt különösebb dicse- etre a teremtés koronája-

ue, a híres a napokban negyedik szí- k ajándéko- k ajándékozo- em hosszú- er hossza r- ott át nek- ajándék, de

Am halásus penetráns hó- éja előtt tengerec öble tá- ul, avagy szerényebb igé- yekkel egy rozsoant halás- árka cserzett arcu vén ha- szszal és hálival, melyben z előttem szorongó bűdös ering szerepel zsákmány yanánt. Mézárósnál való árákozás alatt alaváló eme- ri ösztönökről elméked- et a költő, kámpóra akasz- ott véres felmarha láttán, melynek csontszerkezete és ordázata — hiába, no — régis csak az emberre em- kéztet. Es hát a megpu- olt csibe látása se készteki költőt különösebb dicse- etre a teremtés koronája-

Brand Joél küldetése német dokumentumok tükrében

Ribbentrop különvonaton haladva küldött érdeklődő táviratot Veessenmayernek, hogy mi is igaz az ügyben? — Zilahi-Sebess Jenő kikap a németektől

Irta: Dr. Marton Lajos

1944 július 20-án estefelé, pontosan 18 óra 20 perckor, a nagy Német Birodalom vezére sebesen haladó különvonatról, rövidhullámú különvonalon táviratát küldte Berlinbe, a birodalmi külügyminisztériumba. Schellenber tábornok, a német kémelhárító egykori főnökének emlékirataiból jól ismerjük ennek a különvonatnak a zájatos életét, hangulatát, be rendezését. Rendszeresen ott tartózkodott, külön jól be rendezett kocsiában, Ribbentrop, a birodalmi külügyminiszter, s a náci Németország sok más nagyja. Mindenféle műszaki berendezés volt ott, ami csak szüksé-

Ribbentrop furcsa angol rádióadást hall

A rádióhallgatás és a távirat között most szoros volt kapcsolat. Egy küllügyi főtisztviselő, Gunther Altenburg, aki 1939 óta a minisztérium tájékoztatási főosztályát vezette, szintén a vonaton volt. Őt utasította Ribbentrop a sürgös távirat elküldésére. A géptáviró által rejtelesen küldött szöveget pontosan 20 órakor másolták le Berlinben. Az utasításnak megfelelően, a táviratot nyomban továbbították — persze ugyancsak rejt jelezzve — Budapestre, a német követnek, Veessenmayernek. A szövegre mindenütt ráírták a „Titkos” jelzést.

A távirat és Ribbentrop érdeklődése azzal az angol rádióadással volt kapcsolatos, amely Brand Joél külön-

ges egy hadbanálló biradalom irányításához. Külön vagonokban működtek a szorgalmasan kattogó G-Schreiber jelzésű géptávirók, amelyekkel Berliannel lehetett összeköttetést tartani. Természetesen elsőrendű rádió-vevőkészülékek is voltak a szerelvényen, melyekkel gondosan figyelték az ellenséges rádiójelenségeket s a fontosabb adatokat hangszalagra vették, leírták és kiosztották a Sonderzug főbb személyiségei között.

leges és meglepő küldetéséről adott hírt a világnak. A küldetés híre Ribbentrop számára is meglepetés volt.

Legutóbbi cikkünkben, — Brand Joél jeruzsálemi szabadonbocsátásának 21-ikévfordulóján — ismertettük ezt a küldetést és hiteles adatokat adtunk hordozójáról, Brandról. Elmondtuk, hogy az egész kérdéssel kapcsolatosan még sok a feltárnivaló. Most néhány német okiratot ismertetünk a Brand-misszióról. Ezeket az okiratokat a jeles amerikai magyar-zsidó kutató, Randolph I. Brahmam tette közzé „The Destruction of Hungarian Jewry” című kötetben munkája második részében. A könyvet, mint ismeretes, a Magyar Zsidók Világszövetsége adta ki.

„Németország zsidó vérrrel akar kereskedni”

Am szólanak meg most maguk a dokumentumok: Az angol rádió — írja Altenburg táviratában — tegnap este „Németország zsidó vérrrel akar kereskedni” bevezető szöveggel arról adott hírt, hogy a magyar kormány két kiküldötté a napokban megjelent Törökországban, hogy ott a Gestapo megbízásából a szövetséges képviselőknek ajánlatot tegyenek: Valamennyi még Magyarországon lévő zsidót kiutazásig engedélyt adnak, ha Anglia és Amerika bizonyos mennyiségű hiánycikket, éspedig gyógyszereket, közlekedési eszközöket, (beleértve tehergépkocsikat) szállít Németországnak. Az ajánlatot most tanulmányozzák Angliában. Illetékes angol körökben gyalázatos

erőtelneségi akciónak tartják az ajánlatot az angolokkal szemben, akiknek a magyar zsidók iránti rokonszenve ismeretes. Az angol körök szerint, esetlen német kísérlat ez a szövetségesek közötti ellentétek keltésére. Bár az angol és amerikai kormányok érdekelve vannak a magyar zsidók megmen- tésében, szó sincs arról, hogy az ajánlatot elfogadják volna. Még nem egészen világos, hogy magasabb magyar és német körök mit tudnak erről az ajánlatról, de az angol illetékesek véleménye szerint a Gestapo biztosan tud róla. — Eddig az angol rádió híradása, írja Altenburg táviratában és a tényállásról szóló azonnali jelentést kér a birodalmi külügyminiszter számára.

Veessenmayer Winkelman rendőr tábornoktól kér információt, de saját információit is közli

Veessenmayer július 22-én, az érkezett táviratnál magasabb fokú titkosnak jelzett (Geheime Reichssache) táviratban válaszol. Kéri, hogy

Ritter nagykövet, akihez ilyen táviratokat befutnak, azzal mutassa azt be Ribbentropnak. Winkelman tábornok, aki

fék, olajosüvegek, tört virágocserpeke közt. A gépet a nyugdíjban lévő kályha tetejére rakom, magam egy csorbakannára ülök, melynek vizöntő rózsjája alul vág. Néha szögbe lépek, néha kenőcsbe. Villany felvilágítana az alvókhoz, így gyertyacsonkot gyújtok s azzal világotlatom magam, hogy a reneszánsz nagy mesterei szintén viaszmezes pislogó gyér világá mellett festettek hajnalig, avagy estig virrasztottak az alacsony háromlábú görnyedve, elmékedve, végtelenhez kötődő gondolatokkal. Es mégis mesterművet alkotak. Miért ne tudnék én is akár meztőláb, kenőcsbelépve, konzervdobozok és féltéglák közt rekművet alkotni? S a gyertyacsonk gyér világánál már from is a verset: Fényből szövött égi karddal Megjelent a tiszta hajnal Allomittas...

„Abszurdum, micsooda dolog ez? Hallatlan!...” hal- latszik fentről a bariton-

jelleget megrovás. „Tessék azonnal abbahagyni!”

Abbahagyom. Elfújom a csonkot. Fogom a pályást. Visszem vissza. Persze meztőláb. Persze újból kenőcsbe lépek s hogy ne legyen olyan könnyű, rögtön egy szögbe is. Lábuhegyen osz- nok a szivemhez szorított holmival és kenőccsel, szög- gal alul, de oly halkán, hogy letagadható legyen a cselekedet vagy legalábbis kétségessé váljék és macskára vagy pacstírára lehessen rá- fogni az egészet. Mert tud- vavélok, hogy reggel muri lesz az éjszakai kihágásból kifolyólag.

Letts volna, csak az egyik gyengébb családtag védőleg megszólalt, bár új- jával a fejre mutatott, helyesebben egy mozdulatot tett, mely azt szokta jelez- ni, ha valakinek nincs ren- den a szénája, avagy több van neki egy kerékkal. — Hagyd — mondja párt fogólag —, ha egyszer az a mániája szegénykének, hogy ő irni tud...

a legmagasabb német rendőr szerv parancsnoka.

Bizalmas értesüléseim szeri- nt — folytatja Veessen- mayer — az angol rádió hír- adása meglelei a valóságnak. Az SS két küldötté valóban Törökországban van. Az úgy az SS legfőbb vezetője, Himmler utasításai alapján folyik. Grell követéségi tanácsos (Horst Theodor Grell- ről van szó, aki a budapesti német követéségi zsidóügyi referense) úgy hallotta, hogy a törökországi tanácskozások jól haladnak, s hogy az angol rádió híradása csak leplezni akarja az ügyet az oroszok előtt, mert lényegé- bevénve a nyugati szövetsé- geseknek szándékukban van az ügyletet lebonyolítani.

Veessenmayer egyelőre eny- nyit tud az ügyről. A Grell- féle információban aligha- nem kitapintható a buda- pesti Mentőbizottság által sugalmazott állásfoglalás is. Veessenmayer további jelen- tést is ígér, de arról egyelő- re nem tudunk, tőle száma- zó idevonatkozó irat még nem került elő.

A Magyar Távirati Iroda melléfogása

Közben azonban az ügy sajtóvonalon ellentétekre vezet a németek és a magyarok között. A Brand-küldetés nemcsak az angol rádió- ban, hanem az angol-ame- rikai távirati ügynökségek híradásaiban is helyet kap. Az angol sajtó is elkezd az ügygel foglalkozni. Német küllügyi sajtóreferensek fel- jegyzései kerülnek elő, ame- lyek arról szólnak, hogy több londoni lap, köztük a Times, a Daily Telegraph és a Daily Herald egybehangzó jelenté- seket közölnek diplomáciai munkatársaik tollából „Zsi- dók hadianyag ellenében” címmel. A német sajtószak- ember úgy véli, hogy a há- rom angol lap a Foreign Of- fice utasításai szerint adta le a közleményeket. A Times cikkét szöszesinti német for- dításban is felveszi a jelen- tésbe. Ez ellen persze mit sem lehet tenni.

Más azonban a helyzet Magyarországon. Ott a sajtó kerekeli német parancsra fo- rognak. Ez nyilvánvaló ugyan, de mégis megtörtént egy kellemetlen melléfogás.

1944 július 22-én a magyar külügyminisztérium sajtó- osztálya, a MTI (Magyar Távirati Iroda) útján közle- ményt adott ki, amely így szól:

Az angol sajtóban az utó- bi napokban többször is meg- jelent hírre nézve, mely sze- rint magyar zsidók küldötté- sége a szövetségesekkel tár- gal 400.000 zsidónak hadi fontosságú áruk ellenében való kiszolgáltatására nézve, illetékes budapesti körök megégszer rámutatnak arra, hogy ezeket a rosszindu- latú híreszteléseket termé- szetesen kitalálnak kell te- kinteni. Hangsúlyozzák Bu- dapestben, hogy a magyar kormányk elhatározott szándéka a zsidókérdést vég- legesen megoldani (Endgültig zu lösen — ami persze megfelelő stílári alkalma- zása az Endlösung-nak). E nevetéses sajtójelentések biztosan célt fognak tévesz- teni és ismét csak azt bizo- nyítják, hogy az ellenséges táborban milyen naiv elkép- zelések szerint itélik meg, sajnos, a magyarországi vi- szonyokat — mondja még a közlemény.

Az MTI jelentése nem tet- szett a németeknek. Veessen- mayer nyomban jelenti is Berlinbe, hogy az a német követéséggel való mebeszélés nélkül került kiadásra.

A követ jelentésének to- vábbi része aztán feltár a magyar-német együttműkö- dés egyezményes, harmoni- kus jellegéből is egy eddig alig ismert adatot.

A német követésig szemre- hányást tesz a magyar kül- ügyminisztérium sajtórefe- rensének, dr. Zilahi-Sebess- nek és emlékezteti, hogy megállapodásuk szerint, a zsidókérdésre vonatkozó hi- vatalos jelentéseket mindig meg kell beszélni a német követéséggel, mielőtt azt külföldi használatra kiadná. Zilahi-Sebess meghunyász- kodva veszi tudomásul a lej- mosást. Kijelenti, hogy a ki- adott jelentést kivételnek, egyedülállónak kell tekinté- ni és ilyesmivel többé nem fog előfordulni. Zilahi-Sebess azt mondta, hogy ez a jelenté- sajnos „kicsúsított”, de újabb utasításai nyomán ez most már ki lesz küszöbölve.

A német követ jelentése mindenestire örömmel álla- pitja meg, hogy az MTI híret csak egyetlen lap, a Magyar- ország július 27-iki esti kиа- dása adta közre.

Az itt ismertetett német okiratok persze sok más a- dattal és főként a még ma- dig titokban tartott anglo-amerikai dokumentumokkal volnának összehasonlítandók, hogy az egész Brand-küldetés ügye világosabban áll- jon előttünk. Így is érteke- sen járul azonban hozzá a majd megrajzolásra kerülő teljes képhez.

Végül még nem lesz főlös- leges egy másik német je- lentést is idézni s különösen figyelemmel lenni a dátu- mokra: Július 19-én este hallotta Ribbentrop az angol rádióban a magyar zsidók megmenntésére vonatkozó ter- vet. Az akció esetleges siker- rére vonatkozó aggodalmait mindenestre csökkentette az ugyancsak Veessenmayer ál- tal küldött jelentés, amelyet még a legcsekélyebb fokú titkossági jelzéssel nem lát- tak el, s amely szerint jú- lius 8-ig 381.661 magyar- zsidót szállítottak el.

EGYRE TOBB ember jár a Dizengoffon EGYRE TOBB ember vásárol

SKANDINÁVIA

BUTORT

Tel-Aviv, Dizengoff-út 146. Tel. 231602

Ut: oléknak, diplomatáknak, ideltelen lakosoknak vattmentesen

Kapuzárás előtt a jaffai kikötőben

Búcsúzni jöttünk a jaffai kikötőtől, amely legalább olyan idős, mint az emberiség. A rakpart kőkorlátjának támaszkodva szemléljük a kissé háborgó tengert, a moló izmos betonkarját, amelyen a napfényben szikrázó cseppekben törnek meg az erős hullámok. Pillantásunk megakad a moló végénél lévő sziklazátonyokon.

Történelem, legenda, mese és valóság, könnyű és vér tapad Jaffa és kikötőjének történetéhez. Még néhány hét és a kikötő bezárja ka-

Caphaius, Etiópia királya, egyszer azzal dicsekedett, hogy leánya, Andromeda, szebb mint a Nereidák, Poseidonnak, a tenger istenének leányai. A tengeri istenség bosszúból elárasztotta a szárazföldet, amelynek lakosai, Amon fiai, az orákulum parancsára Andromedát a jaffai kikötőben lévő egyik sziklához láncolták, hogy ott a tengeri szörny lenyelje és ezzel az emberlényekkel megengesztelje a szörnyű Poseidont. A mondanéki királyleányt szerencsésé volt. Kalandos

Irta: Fuchs Ávrám

megölt szörnyeteg egyik oldalbordáját, amelyet Rómába vittek és ott a város utcáin körülhordozták.

A halak csókja

Pillantásunk déli irányba siklik és Báb Jámmal szemben, közel a tengerparthoz, alig látható kis szigeten pihen meg. Az arabok Hadzsár Adám (Adám sziklája) néven említik ezt a tenyérnyi szigetet, ahová a középkorból származó legendák szerint elzarándokolnak a halak, megcsókolják az Adám szikláját, majd folytatják útjukat.

A legendák világából térjünk most át a történelemre. Harmadik Thutemes fá-

Cédrusfák a két Szentély építéséhez

A vén kikötő felett a kapuzárás véget lebeg és készen áll arra, hogy átadja a helyét az Asdodban épült fiatal testvérének. A híres jaffai narancsot, amely ettől a kikötőtől kapta a nevét, novemberből kezdve már Asdodban fogják hajóra rakni, ahonnan ismét elviszi a nagyvilágba a jaffai narancs és az akkor már megszűnt kikötő nevét.

A hagyományos zsidó forrásokban is számos utalást találunk a jaffai kikötő fontos szerepére.

A Krónikák Könyve meg-

említi, hogy Salamon király az első templom építéséhez szükséges libáni cédrust a jaffai kikötőn keresztül hozatta Jeruzsálembe. Ezra könyvében viszont utalást találunk arra, hogy 500 évvel később a második templom építésénél használt cédrus is ugyanezen az úton jutott az országba.

Jechezkel könyve megemlíti, hogy ebben a kikötőben horgonyoztak Társis hajói, amelyek ezüstöt, aranyat, vasat, ónt, elefántcsontot, majmokat és papagájokat szállítottak.

„Jaffára menni”

Az Agada szerint a különböző hajók által elvesztett aranyat, ezüstöt, gyémántokat és drágaköveket a Messiás eljöttével Jaffa partján fogja kivetni a tenger. A legenda megemlíti azt is, hogy Salamon király mesés gazdagságának alapját szintén a jaffai tenger alapozta meg, amikor kivette a világot teremtése óta elsüllyedt értékeket.

Jónás és a cethal esetét, amelyek szintén Jaffa nevéhez fűződnek, nehéz részletezni.

„Jaffára menni” — a középkori holland tengerészek nyelvén azt jelentette, hogy olyan kalandos tengeri útra indulnak, amelyről alig van esélyük a visszatérésre.

A mai jaffai tenger mint ha igazolni akarná ezt a középkori tengerészmondást, hatalmas zúgással ostromolja a hullámtörőt. A szikrázó vízcsapok átcsapnak a molón ezüstös felhőt borítva a biztos védelmében meg húzódo halászcsonakokra.

„Erev sel neilá”

A sós permetből pár csepp az arcunkra hull és visszaszökkenünk a jelenbe. A kikötő kapuját átlépve diszkófélig fogad bennünket. Az egyik raktár tővében hálózat javítja egy fehér kendős halászt, szemben pedig egy házfallal mellett lakóit javítja a társa.

Amikor Jaffa még az ország kapuja volt

A szomszédos köépület falán tábla hirdeti: „Kikötőrendőrség és vámhivatal”. Ma ez egy sablonos állami hivatali kirendeltséget jelent a velejáró tompa írógépkat-

A rakpart mentén halászcsonakok állnak példás sorban. Mindegyiken két hatalmas luxlámpa, csigák, kötelek és hálók. Egy halász a lámpásokkal matát, nyilvánvalóan készülő az éjszakai munkára.

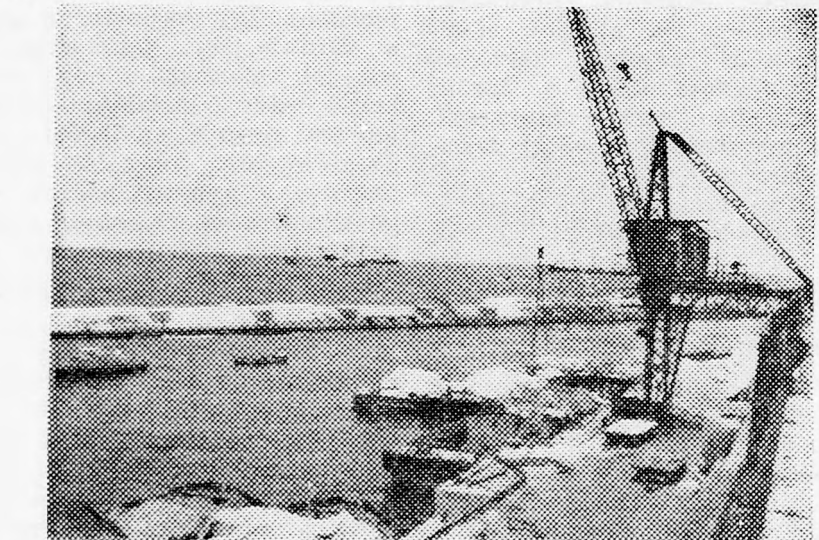
Daruk, ládák hordók és cementes zsákok hevernek a rakparton, látszólagos rendtelenségben. Fejünk fölött csikorogva fordulnak a soktónás emelődaruk, míg az aszfaltozott térségben óvatosan elkerüljük a rakodó traktorokat, amelyek villaszerről karjukban emelik a szállítmányt és viszik a tágas raktárak mélyére.

Méter magas bakokon álló rozsdás vontatóhajó alatt bujunk át. Ez a hajó, amelyet talán soha nem fogunk megjavítani, mert bizonyára már évek óta áll ezen a helyen, minden szónál ékebben jelképezi a jaffai kikötő jelenlegi helyzetét és a kikötőben uralkodó légkört, amelyet az alkalmazottak egyike igen találon „erev sel neilá” jelzővel fogalmazott meg.

A déli napsütésben uszályok sorakoznak egymás mellett a moló és a rakpart tővében. Uszályok üresen, ládákkal, hordókkal, bálázott áruval megrakva, sőt az egyikben egy luxusautó szomorkodik néhány láda társaságában.

Az egyik hatalmas lángra felirat: „Chrysler”, mellette néhány lángra: „Made in West-Germany”...

Egy kisajtón felirat: Citrusgyümölcs Szállítási Iroda. Az ajtón vaslakat, amely talán soha nem kerül le onnan.

Hajók a világ minden tájáról, áruk a világ minden részébe

puít. Történetében véget ér egy újabb dicsőséges fejezet, amelynek talán lesz folytatása...

Hogy miképpen, azt ma még senki nem tudja.

Andromeda sziklája

Plinius krónikája szerint Jaffát még az özönvíz előtt alapították. Más krónikások szerint Jaffa viszont csak az özönvíz után létesült és Noé öztyánk fiának, Jefetnek a nevét viseli. Egy legenda szerint Noét a kikötő bejáratánál lévő egyik sziklában temették el.

A moló végén zátonysor. Az egyik kimagasló sziklaszirthez is számtalan legenda fűződik. Minden korok történetései ezt a szirtet, amely legutóbb az Alexia görög hajót lékelte meg, Andromeda sziklájának nevezik.

útja során arra vetődött a Pegazus hátán ülő Perseus, aki nyomban beleszeretett, kiszabadította fogságából és feleségül vette. Ovidius feljegyezte, hogy Perseus és Andromeda Argosban telepedtek meg és utódaikat a perseidák néven ismerik.

Egy másik legenda szerint a Jaffai-öbölben veszedelmes tengeri szörny üldözte a hajósokat és a halászsokat, akik emberáldozattal igyekeztek kiengesztelni a szörnyet. Az egyik ilyen soros áldozati bárány Andromeda volt, akit Perseus szabadított ki láncából, miután megölte a szörnyet.

A mitológia szerint még évszázadokon láthatók voltak ezen a sziklán Andromeda láncának maradványai, sőt, egyszer a tenger kivette a Perseus által

NAGY EMBEREK MOSOLYA

HEINRICH HEINE, a zsidó származású nagy német költő nagyon okos ember hírében állt és már fiatal korában is feltűntetett kellett nagyszerű szellemi képességgel. Viszont nagyon nehezen ment neki a latin, amiből többször meg is bukott.

Mikor megkérdezték tőle, hogy tényleg olyan nehéznek tartja-e a latin nyelvet, ezt válaszolta:

— Olyan nehéznek, hogy

ha a rómaiaknak latinul kellett volna tanulniok, biztosan nem maradt volna idejük a világ meghódítására.

★

OSCAR WILDE alaposan kigúnyolt egy gazdag, előkelő „drámaíró”, akinek darabjait egy színházban se akarták előadni. Erre saját színházat vásárolt és abban adatta elő „saját rezsisben” darabjait. Persze egyetlen színműve sem élte túl az első előadást. Erről a drámaíróról mondta Oscar Wilde:

— Rendkívül előkelő szerző, kizárólag premierekre ír...

★

EUGÈNE LABICHE, a híres francia színműíró 60 éves korában abbahagyta az írást és teljesen visszavonult.

— Milyen kár — mondták neki —, hogy ilyen hamar elhagyta sikerének színterét.

— Hamar?! — válaszolta Labiche. — Nem is olyan hamar. A drámaíróknak hamar kell visszavonulniuk, nehogy azután késő legyen.

★

JOHN STEINBECK Nobel-díjas amerikai író, legutóbbi San Francisco-i előadásában kioktatta a szószátyárkodó fiatal írókat. Többek között a következőket mondta:

— Kezdő írók számára kitűnő stílusgyakorlat táviratok fogalmazása. Mert ha minden szóért húsz centet kell fizetni, az ember gyorsan hozzászokik, hogy röviden és pontosan fejezze ki magát.

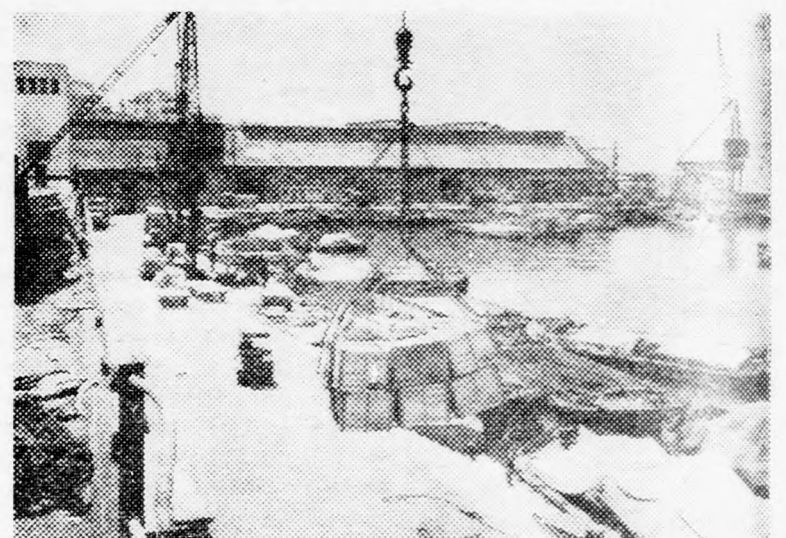
★

NOEL COWARD, a neves angol író egyszer zenés étteremben vacsorázott. A zenekar túl hangosan játszott. Coward magához hívta a pincért és így szólt hozzá:

— Azt játszik a zenekar, amit az ember kíván?

— Természetesen, uram — válaszolta készségesen a pincér. — Van talán valamilyen kívánsága?

— Ha így áll a helyzet, arra kérem, közölje a zenekar tagjaival, hogy amíg én a vacsorámat elfogyasztom, játsszanak sakkot.

Voltak napok — a jaffai kikötőben

tozással, viszont évekkel ezelőtt az útban lévő zsidó ország elkeseredett harcának egyik komoly akadálya volt.

Jaffa volt az a kikötő, ahol partra szálltak a „biluisták”, az első és második alijja úttörő-chalucái, akik gyakran hamis útlevelel, de még ennél is gyakrabban zizgő bankjegyek segítségével szálltak partra Jaffán, ahol leborultak és megcsókolták a földet.

A századforduló éveiben valóságos attrakció volt a jaffai kikötő, amelyet nap, mint nap felkerestek a chalucok és lesték, hogy talán a távolban horgonyzó hajóról érkező arab bárkák egyikeből hozzátartozójuk, de legalábbis a földjük száll ki.

Három évtizeddel ezelőtt, amikor a haifai kikötő helyén még csak egy kis halászkikötő volt, Jaffára futottak be a nagy személyszállító hajók. A Hágánál valódi- és ál-olék kezébe adott böröndökben csempészte be az országba az önvédelemhez szükséges revolvereket és municiót. Másfél év alatt a Hágánál 378 ilyen fegyveres böröndöt rakott ki Jaffán.

Később alaposan lezárt cementes hordók érkeztek Jaffára és csak a véletlen folytán, amikor az egyik ilyen hordó leestet a daruról és széttroncsolódott, derült ki, hogy a „cement” zárul egy további fejezet.

tulajdonképpen kézfegyver és a hozzávaló lőszer volt.

Az utolsó leltár

105 ezer köbméter öböl, 42 dunám raktárterület, 710

Forradalom a fogtisztítás terén

Három csodacsepp a fogkefére...

és mossa meg vele fogát... milyen meglepetés
A csodás hab... a remek íz... a frissítő illat... és az eredmény:
RAGYOGÓ, FEHÉR FOGAK!
Mert a TAYADENT csodacseppek alaposan és remekül tisztítják a fogat, eltávolítják a dohányfoltokat és megszüntetik a szájszagot EGÉSZ NAPRA!
Ezért térjen át Ön is a Tayadent csodacseppekkel való fogmosásra.

TAYADENT

Megindult a futballidény - de hová? Az Auschwitz-oratórium

Peter Weiss zenedráma a haláltáborról

A múlt hét közepén, alig két nappal az idei nemzeti bajnokság első mérkőzésének kezdetét jelző sipszó előtt, szakkörökben vajmi kevés reményt fűztek ahhoz, hogy az 1965/66-os labdarúgó-bajnokság a kitűzött időpontban, tehát október 2-ikán, a program szerint valóban meg is kezdődik. Ekkor azonban — a múlt hét szerdáján, a délutáni órákban — megtörtént az isteni csoda és a Makkábi, illetve a Hápoél és a Betár képviselői a futballszövetségben — rövid, de eseménydús sportkarrierjük folyamán talán ezredszer — megállították a kompromisszumos megoldást és megegyezték abban, hogy a különböző ligákban szereplő összes csapatok október 2-ikán, tervszerűen ki is fússanak a zöld gyepre, illetve a göröngyös pályára.

Írta: Ben Saul (Kardos) Jozsef

kérdéssel kapcsolatban, vajon tényleg megvetette-e a Betár a szóbanforgó három mérkőzést, vagy sem. Hiszen az ügy „sub judice”, azaz tárgyalás alatt van és még akkor sem volna jövelemesen állást foglalni, azaz véleményünket nyilvánítani, ha történetesen százszázalékos biztonsággal ismernénk a való tényeket.

Ezt megelőzően az izraeli futball egyik legvitatottabb és legismertebb csapata, a Makkábi Haifa, hangsúlyokkal és eskü alatt tett vallomásokkal alátámasztott panaszt nyújtott be a futballszövetséghez. A panasz értelmében az elmúlt idény folyamán négy mérkőzést megvásároltak (közülük hármat a Betár Tel-Aviv részvételével), azaz előre megállapították annak eredményeit „adás-vételi ügylet” útján, hogy ily módon megakadályozzák a Betár kiesését és helyette más csapat — a konkrét esetben a Makkábi Haifa — essen ki.

Súlyos hibának tartjuk azonban, hogy ilyen körülmények között megkezdődött az idény. Tegyük fel, hogy a vizsgálóbizottság aránylag gyorsan befejezi munkáját és alig két-három hét leforgása alatt — mondjuk — arra a konklúzióra jut, hogy a Betár igenis megvetette a mérkőzéseket és ezért őt kell az A-ligába átcsoportosítani, míg a Makkábi Haifa visszatér a Nemzeti Ligába. Eltekintve attól, hogy az ilyen konklúzió például nélkül álló botrányt váltana ki Betár-berkekben és az ügy valószínűleg a jeruzsálemi felsőbbrendűség jutna el, szinte elképzelhetetlen, hogy milyen felfordulás keletkezne mindkét ligában és milyen anyagi, illetve erkölcsi károkkal járna ez mindazoknak a csapatoknak a szempontjából, amelyek a döntés előtt már lejátszották mérkőzéseiket a szóbanforgó két csapattal, a Betár Tel-Avivvel, illetve a Makkábi Haifával. Törölni kellene a táblázatokról a mérkőzések eredményeit, azoknak a Liga Leumit-csapatoknak, amelyek már játszottak a Betárral, hétköznapi újra kellene játszaniok a Makkábi Haifával, ami nem csekély terhet róna az amugyis agyonhajszolt játékosokra.

Idáig a tények. Meg kell jegyezni, hogy a futballszövetség jogtanácsosa, akinek pártatlanságát — legalábbis hivatalosan — mindenki elismeri, — előzetesen megállapította, hogy a Makkábi Haifa által benyújtott panaszhoz csatolt bizonyító anyag eléggé komoly ahhoz, hogy indokoltá tegye a fegyelmi vizsgálat megindítását a panaszban vádolt klubok, illetve azoknak vezetői és játékosai ellen. A Makkábi Haifa tehát indokoltan követelte azt, hogy ne állítsák kész tények elé és ne kényszerítsék az alsóbb ligában való részvételre, legalábbis addig ne, amíg a futballszövetség illetékes jogi fórumai be nem fejezték a panasz vizsgálatát és tárgyalását, illetve le nem vonták a megfelelő konklúziókat.

Ezzel egyidejűleg úgyszólván példa nélkül álló eset történt az izraeli labdarúgásban, amikor az ellenpárthoz tartozó egyik csapat, a Hápoél Tibériás, amely szintén kiesett a nemzeti bajnokságból, szolidaritást vállalt a haifai klubbal és bejelentette, hogy ő sem áll ki a bajnok mérkőzésekre addig, amíg nem döntenek a Makkábi Haifa panaszai felől. Itt megjegyzendő, hogy a haifaiak hónapokig gyűjtötték az adatokat ebben az ügyben, magánadatokot is bevontak és súlyos ezreseket fizettek ki azért, hogy kiderüljön az igazság, azaz a Makkábi Haifa által vélt igazság.

Nem kívánunk az ügyvel érdemlegesen foglalkozni és semmi esetre sem szándékunk állást foglalni azzal a

Reméljük, hogy most nem ilyen módon fogják megoldani a kérdést és nem növelik 18-ra az amugyis túlszűfolt bajnoki mezőnyt.

Ennek az ügynek a kezelése jellemző az izraeli futballszövetségben uralkodó állapotokra. Az okot természetesen abban kell keresni, hogy az izraeli futball-sport vezetői, mind szövetségi, mind pártközponti, mind pedig állami sikon harmad- és negyedrangu politikai ászkánokból tevődnek össze, akik igen jól tudják képviselni pártjaik érdekeit a „pártion kívüli” sportfórumon, magához a futball-sporthoz azonban vajmi keveset értenek.

Egy példa: néhány héttel ezelőtt hírül adtuk, hogy a Hápoél Jeruzsálem futballszakszövetségének vezetője kollektív lemondott, mert a klub titkársága hisztadruhi választásokkal van elfoglalva és nincs ideje ahhoz, hogy a futball-szakszövétly, illetve a futballisták problémáival törődjék. „Egyszerűen nincs kihez fordulni” — mondotta az egyik lemondott vezető és így közvetlenül a bajnoki idény kezdeté előtt a Hápoél Jeruzsálem futballszakszövetségéből nem maradt más, mint a játékosok és a Bulgáriából importált edző, Netko Volev. Az eredmény: a Hápoél Jeruzsálem csapata első mérkőzésén 7:0 arányú vereséget szenvedett, amire nem volt példa a nemzeti bajnokságban való nyolc évszereplése alatt. Még a Hápoél Rámát-Gán legvérmesebb, legkevésbé objektív szurkolói is elismerték, hogy ez az eredmény nem tükrözi vissza a két csapat között fennálló játéktudás-különbséget. De hogyan is lehet ez másképp, amikor a Hápoél Jeruzsálem titkára (aki a választási kampány miatt pillanatnyilag nem ér rá a Hápoél ügyeivel törődni), nem más, mint a jeruzsálemi posta üzemi bizottságának titkára, aki hosszú

és dús közéleti pályafutása során annyira volt közel a futball-sporthoz, mint a híres délmagyarországi „hagyományos város”, Makó, hazánk szép fővárosához.

Az edzők táborában sem rózsásabb a helyzet. Az elmúlt idényben nagynevezteket értek annyit, hogy megbélyegeztek egy élvonalbeli trónért — az izraeli válogatott volt játékosát — aki márhólnapra otthagyta csapatát és átpártolt egy másikhoz. A nyilvános megbélyegzésen kívül azonban semmilyen konklúziót nem vontak le és a szóbanforgó edző továbbra is folytatja működését új csapatánál.

Ha a fentebb vázolt zűrzavaros állapotok ellenére is nemzetközi sikert érünk el időnként különböző sportágakban — ez csak az izraeli sportoló ifjúság kvalitatívának és küzdőkedvének köszönhető. Nyugadtan mondhatjuk: a gyatra vezetés ellenére is sikert érünk el itt-ott.

Egy a megoldás: lássa be végre a kormány, hogy a sportnak ott van a méltó helye a többi kulturális, vagy művészi tevékenység között, nevezzen ki megfelelő szakértelemmel rendelkező vezetőket az állami sport hatóság élére és terjesszen be a Kneszethez egy olyan törvényjavaslatot, amely jelentős mértékben kiterjeszteni az állami sporthatóság rendelkezési és ellenőrzési jogát az összes sportágakra. Ugyanakkor függetleníteni kell a sportéletet a politikai harcától, meg kell szüntetni azt a rendszert, hogy a sport a különböző pártok „magánügye” legyen, fel kell oszlatni a sportközponokat és az európai gyakorlat módjára független egységekkel kell tenni az egyes klubokat. Ezáltal a visszaélési lehetőségeknek is elejét venni, mert a Hápoél egyik csapatának nem lenne többé érdeke, hogy benmaradjon a Hápoél másik csapata — a Makkábi-együttes rovására, vagy fordítva.

A SZÜRKEHALYOG

Sok ember látását veszélyezteti az idősebb korban gyakori, úgynevezett szürkehályog, a katarakta. E görög eredetű szó vizesét jelent és arra utal, hogy a bajt régen ismerő indusok, görögök és rómaiak úgy gondolták: a megbetegedett szem látását a szemlencse elé kerülő, megkeményedett, hálózatoszerű folyadék akadályozza. Csak 1706-ban bizonyította be M. Brieau, hogy valójában a szem lencséjének elváltozásaról van szó.

Az elnevezés mégis megmaradt, átment a köztudatba, és az orvosi szaknyelv is ezzel jelöli a szemlencse elszürkülésének minden formáját.

A szervezet öregedéssel járó elváltozások közül időben egyik legelső a szemlencse alkalmazkodási képességének csökkenése. Az ily módon romlott látást öregszeműségnek nevezzük. Ha ehhez még a lencse átlátszó-sága is csökken és a benne keletkező elszürkülés terjed, beszélünk kataraktáról. E folyamat végső szakaszában a szemlencse teljesen elszürkül és a beteg nem lát. Ilyenkor mondják, hogy a hályog „megérett”.

Az ép és a beteg szemlencse összetételét, a bennük lejátszódó biokémiai folyamatokat számos kutató tanulmányozta. A lencse parányi vegykonyhájában lejátló, rendkívül bonyolult folyamatokat alapvetően meghatározza az a tény, hogy a szem lencse a szervezetnek oxigénben legszegényebb szövete, nincs vérellátása és környe-

zete — a csarnokvíz — is szegény oxigénben.

A szürkehályog meggyógyítására, vagyis a látás visszaszerzésére napjainkban egyetlen lehetőség van: az elszürkült szemlencsét eltávolító műtét. Ez azért szükséges, hogy a tárgyakról jövő fény akadálytalanul a szembe, illetve a retina jut hahason, és a szemgolyó újra betölthesse „fényképezőgépi” szerepét.

A hályog eltávolítását először, 1745-ben Jacques Daviel végezte el és tapasztalatait 1752-ben terjesztette a párizsi akadémiára. Eljárása a szemorvosi tudományban új kor kezdetét jelentette.

Azelőtt évezredek óta a szürkehályogot nem vették ki a szemből, hanem „letolták”, azaz besüllyesztették az üvegtestbe. A középkorban vándor hályogszűrők, kuruzslók járták Európát és kezük nyomán se szeri, se száma nem volt a szerencsétlen megvakultaknak. Időszámításunk előtt két évezreddel Babilóniában az orvosok már ismerték a hályogszűrést. Eredményeik nem lehettek túlságosan kedvezőek, legalábbis erre vall Hamurabi egyik köbe vésett törvénye:

„Ha valamegy orvos a polgár szaruhártyáját nyitja meg és a polgár szemét elroncsolja, akkor vágják le a kezét.” Szomorú, hogy még korunkban is vannak falvak Indiában és egyébütt is, ahol kuruzslók dolgoznak e kétes kimenetelű több ezer éves módszerrel.

Fausthoz hasonlóan, több mint 12 éven át adta el színtelenül lelkét a német nép a sátánnak. — Miként történhetett ez meg? — vetette fel az elmúlt két évtized során a világ valamennyi nemzete, közöttük maguk az „ártatlan” németek.

Ismert nevű történészek már megkísérelték tudományosan szempontból megmagyarázni egy nép züllését, amely egy másik (a zsidó) nép legyilkolásához vezetett, azonban nem jutottak egységes állásfoglalásra. A háború utáni fiatal német generáció is keresi a választ, amelyre talán a dráma és a szépirodalom eszközeivel fogja megtalálni a helyes és az igazságot talán megközelítő választ.

Tény az, hogy 20 év telt el a második világháború befejezése óta és csak az utóbbi időben született meg egy fiatal irógeneráció, amely hajlandó az irodalom eszközeivel boncolgatni a náciorszak és a végzős második világháború eseményeit.

Ez a kétévtizedes hallgatás sokak szerint talán a németek háborgó lelkiismeretének az idősebb nemzedék által történt erőszakos elnyomását jelentette.

Azt mindenesetre megállapíthatjuk, hogy a jelesebb fiatal irógárda eltávolodott a klasszikus színházról, vagy absztrakt filozófiát hirdet Ionesco és Beckett-féle avantgarde-abszurd drámáiról és helyette a dokumentáris jellegű színművek sorozatát írta, ahol a színpadot modern történelmi események kifejező eszközül használják fel.

Időközben mindössze két nagy színmű volt, amely a vézskorszakkal foglalkozott, de ezeket is — a világ szégyene — zsidók írták.

Első volt közöttük az Anna Frank naplója, másik pedig Max Frisch „Andorra” c. drámája.

A jéget Rolf Hochhuth törtéte meg a világhírűvé vált Helytartó című színművével, amelyben az egyház és a pápa szerepét boncolgatta a zsidó nép elpusztításával kapcsolatosan, ami a hallgatásban jutott kifejezésre. A hallgatás XII. Pius részéről azt jelentette, hogy segítkezet nyújt Hitlernek a megszáros-munkához.

Hochhuth most újabb színdarabot ír, amelynek címe „A parancsadó”. Ebben a drámában Drezda bombázásának körülményeivel foglalkozik.

A londoni Modern Művészetek színházában néhány hónappal ezelőtt nagy sikerrel mutatták be a holland származású Vim van Lier izraeli állampolgár „A patient vevőre vár” című drámáját. Ez a színdarab egy gyár történetét mondja el, amely gázosító kamrákat és krematóriumokat gyárt.

A német dokumentum-dráma másik izmos képviselője Heinrich Kiephardt, akinek az Oppeheimer-eset című művét most játssza a Kameri Színház. Október 2-ikán, szombaton este a müncheni Kamara Színházban volt Kiephardt legújabb, „A Joel Brand ügy” című színművének bemutatója. A kritika még nem érkezett el hozzánk és így erről a darabról csak annyit mondhatunk, hogy Joel Brand szomorú feladatát dolgozza fel az Eichmann által felajánlott „Vért árúért” tranzakcióban, amely a magyar zsidó-

ság tragédiájával függ szorosban össze.

A német színházi körökben érdeklődéssel várják Wolfgang Grätz, fiatal író művét, amelyben az 1944 július 20-ikiai Hitler-előnémerénnyel foglalkozik.

Az igazi sokk azonban csak most vár a színházba járó német közönségre. Néhány nappal jom-kipur után, október 19-ikén lesz Berlinben Peter Weiss az „Auschwitz-oratórium” című zenedráma premierje. Weiss eredetileg „A kihallgatás” néven írta meg művét, amelyhez az olasz Luigi Nonni írt kísérőzenét. Az oratórium tizenegy kantátából áll és az auschwitzi pertranskripciója alapján lett írva és négymillió zsidónak gázra való meggyilkolását siratja meg.

Különösen megrázó a depportáló vonatok kantátája és a Ciklon-B gáz kantátája.

Peter Weiss, aki most Stockholmban él, — Ervin Piscatorral, a világhírű német dramaturgjal, a helytartó első színehozójával együtt, — náciüldözött volt. Egy német lap tudósítójának adott nyilatkozatában Piscator így foglalta össze az Auschwitz-oratórium kéziratának elolvasása után szerzett benyomásait: Még egy kísérlet a németek alvó lelkiismeretének felébresztésére, amikor drámai eszközökkel a színpadról elhangzó nyílt támadással akarják kényszeríteni őket arra, hogy nézzenek szembe a szörnyű múlttal és vonják le a történelmi következtetéseket.

Tíz éve halt meg James Dean

A múlt héten, szeptember 30-án volt tíz éve, hogy James Dean-t, a fiatal amerikai filmsztárt halálos autószerencsétlenség érte. A világon mindenütt a filmmagazinok hosszú megemlékezéseket szentelnek James Deannek, akit három filmje tett világhírűvé. Leghíresebb a Steinbeck művéből készült „Edentől keletre”.

Legutolsó filmjének „A Gigászoknak” a forgatása során a filmgyar szerződésbe vette, hogy a forgatás idején nem versenyezhet. Mint ismeretes, James Dean autóversenyző volt, vad, engedetlen, akinek nem lehetett megfékezni. Ilyen volt mindenben. Legyűrhetetlen temperamentum és szenvedély. Huszonnégy évet élt. A filmvilág sohasem felejtte el.

Tragikus halála már eddig is többeket megihletett. Elett-filmjét a leghivatottabb rendező és filmíró, Elia Kazan készíti el.

Ujszerű permetezés

Az utóbbi időben több kozmetikai cikket előállító gyár, a kölnivíz „aerosol” nevű, új típusú üvegben hozza forgalomba. Ennek a tetején különleges kiképzésű kupakot találunk, amelynek oldalán nyílásból a kupak lenyomásaor illosat porfelhő száll a levegőbe.

A finom porlasztásnak az a titka, hogy a kölnivízbe csepp folyósított gázt, például freon keveréket juttatnak. Az üveg légmentes lezárása után a folyadék felszínén 3-5 atmoszfera nyomás keletkezik. Ez dobja ki a kupak lenyomásaor a kölnivíz finom permetét.

1940 KÜLÖNLEGES AJANLAT 1965

A „Táam Chajim” cég 25 éves jubileuma alkalmából, ezúton ajánlunk példa nélküli részletfizetésre minden vásárlást, mindenféle költségvetéshez, mindenki zsebéhez és lehetőségéhez alkalmazva, kivétel nélkül Jelszavunk: cipőfüzöttől szoba bútorig, minden kényelmes részletfizetésre, ugyiszintén nyaralóhelyek az ország minden részében. — Jubileumi árusítás — különleges feltételekkel. —

Használja ki ezt az alkalmat, amely egyszer 25 évben adódik.

TÁAM CHAJIM

Igazgató: Titinschneider, Tel-Aviv, Allenby-út 27. az udvarban. Telefon 57088.

Vásároljon közvetlenül a kárpitosnál

DUPLA-, SAROK- ÉS SZALONSZAPAK, FOTELEK KÉSZEN ÉS RENDELESRE
TEL-AVIV
KÖPF LAZAR és FIA
Gordon-u. 29.

144.

— Andrew ...
 — Tessék, drágám.
 — Mi lesz most?
 — Semmi, megvárjuk, míg teljesen elmúlt a csillapító hatása, akkor átöltözünk és megyünk az ünnepségre.
 — Nem erre gondoltam, hanem ... — A csillapító hatása még nem szűnt meg teljesen, Emily egyéna nem működött elég gyorsan. — Hogyan talált meg?
 Craig elmesélte, milyen boldog reménységgel töltötte el lelkét a reggel küldött levél, mennyire várta a percet, amikor telefonálhat, hogyan remélte Emily megértését, megbocsátását, végül lement a Stratman lakosztályba, meg tudakolni a késés okát. Elmondta, hogyan találta meg a magnetofont és akkor elhatározta, hogy nem zavarája meg Max bácsi pihenését ezzel a borzalmas dilemmával, hanem megpróbálja egyedül megoldani. Beszélte Gottlingről, aki elvitte Darányi lakására, mit találtak ott, végül kevésbé részletezőn leírta a Krantz-cal zajlott jelenetet, ami végül is a Waltherral való találkozáshoz vezetett a hajó szalonjában.
 Emily egyetlen szó nélkül hallgatta végig az előadást és amikor Craig befejezte, csak annyit mondott: — Maga nagyon jó.
 — Szerelmes vagyok, Emily.
 A lány mintha nem hallotta volna.
 — Mi lett volna, ha Max bácsi kezébe kerül a hangszalag? Ó pillanatnyi gondolkodás nélkül átment volna hozzájuk, hiszen apámra úgy emlékezett, amelyenket utoljára látta, egy másik korszakban.
 — Igen.
 — Max bácsi elveszett volna és én is magamra maradok. Hogyan remélhette, Andrew, hogy a merész vállalkozás sikerülni fog?
 — Emily, nem gondolkoztam, csak éreztem. És az érzéseim diktálták, hogy mit tegyek. Ilyenre évek óta nem volt példa. Éreztem, hogy Maxot nem szabad odaengedni és meg kell érteni édesapjával a helyzetet. De legfőképpen azt éreztem, hogy élek. Amíg nem találkoztam magával, Emily, halott voltam és rájöttem, hogy csak akkor támadhatok életre ismét, ha magával lehetek. Emily, ne ellenkezzen tovább, vegye tudomásul, hogy szeretem, ne tiltakozzék ellene és kérem, fogadja ezt el tőlem.
 — Nem bírom. Miért nem akarja megérteni? Képtelen vagyok rá. Nem bírom ...
 — Miért nem? — Craignek egy szó jutott az eszébe, talán ez a titok hordozója? — Emily, nem tudom, mi a baja, csak sejtem, hogy a multtal kapcsolatos. Egyetlen szót hallottam újra meg újra, magától, Max bácsitól, Darányitól, sőt még a maga ... Walthertől is.
 Emily riadt pillantással nézett rá, de Craig zavartalanul folytatta. — Ez a szó: Ravensbrück. Nem értem, mi a jelentősége, nem tudom, mit jelent. Csak azt tudom, hogy Ravensbrück női koncentrációs tábor volt Németországban a háború alatt. De nem tudom, mi az összefüggés.
 — Andrew, ma reggel éppen azért irtam a levelet, mert ez volt az a fontos dolog, amiről beszélni akartam.
 — Akar most beszélni róla?
 — Nem tudom, azóta is gyötör ez a gondolat. Mert, ha megtudja az igazat, ha megismer engem, megérti, miért vagyok olyan, milyen vagyok, miért viselkedtem úgy már akkor este, amikor megismerkedtünk a királyi palotában. Megérti a tartózkodásomat, a visszavonulásumat, az érzékenységet. Biztosan észrevette, kitálatla, miért küldtem el akkor. Mert, látja, nem Lilly miatt, hiszen a hiba bennem van ... — Emily zöld szemé kutatva fűrkészte a férfi arcát. — És végül meg kell tudnia ... mért nem lehetek a felesége és mért nem lát-hatjuk egymást többé.
 — Emily ...
 — Most én beszélek — tiltakozott fáradtan a lány és a hangja elcsuklott. — Előbb-utóbb el kell mondanom, miért nem most, utolsó együttlétnünk alkalmával? Azért, amit értem tett, amit remélt tőlem, megértem, hogy mindent megtudjon. Különben is, szegény fejem ... Ma este olyan könnyű, ha sokáig halogatom, újra idegesillapítót kell szednem, hogy legyűrjem a gátlásaimat és hozzáfogjak.
 — Emily, jobb szeretném, ha inkább pihenne és később ...
 — Andrew, meg kell lennie most. Számomra nincs ennél fontosabb a világon.
 — Rendben van, legyen. — Craig megadta magát, de nem tudta elképzelni, mi következik és megmagyarázhatatlan szorongással várta Emily beszámolóját.
 — Ne haragudjon, ha közben nem nézek magára. — Egy pillanatra elmélázott, mintha ópium-bódulatba hajszolt agyában mégegyszer átfutna a mondanivalóján.
 — Ravensbrück — kezdte végül — az a hely, ahol kezdődött és minden végetért. Németországban a női pokolnak nevezték, de távolról sem volt annyira kedélyes hely, mint a pokol.
 Gondolatai újra elkalandoztak, de erős elhatározással urrá lett magán és folytatta. Anyámmal együtt ke-

rültem oda azzal a feltétellel, hogy addig maradunk életben, míg apám és Max bácsi az ötven mérföldnyire lévő berlini laboratóriumban folytatják a munkát a német kormánynak.
 — Tudom.
 — Tizenharmadik, tizennegyedik s tizenötödik születésnapomat éltem meg Ravensbrückben. Sovány, nyurga kislány voltam, amikor odakerültem, éppen hogy túl a pubertáson, de a következő évben felszerűltem és tizenötödik születésnapomra kész nő lettem ... Testileg kész nő ... Sokkal vonzóbb külsejű, mint ma vagyok. Az eszem, a fejem egy komoly kislány feje volt ... Ugy éltünk, mint az állatok, rongyokban, piszokban, állandó félelemben a zsidó voltunk miatt. De anyámat és engem soha nem vertek végig ostonnal, nem kellett meztelenül sorbaállnunk a soraközönél ... Anyámnak és nekem nem, apa és Max bácsi kutatómunkája miatt. Az első két év számomra nem is volt olyan pokoli, mint később, mert kamaszlány és gyermek alig emlékeztem előző életemre, másféle életre, nem volt mihez hasonlítanom a lágeréletet. Szinte természetesnek találtam, mintha mindig így éltünk volna, a büzös, férges rongyokban, facipó a lábunkon, ébresztő reggel felhathok, reggelire egy ibrik erszatz fekete, ólomtányérban káposztaleves az ebéd, még egy tányér káposztaleves vacsorára. A szeméttartályból krumplihejat lopkodtunk, naponta tizenegy órát dolgoztunk utánpótlásért, toilet céljaira egy tizenhat literes hordó szolgált, a tetvek szabadon szaladgáltak rajtuk és a szalmapriccsen harmadmagammal feküdtem egy takaró alatt. Nem akartam másféle életmódra emlékezni és valahogy elviseltem a lágeréletet. Anyám volt az, aki szenvedett, de most már ez is mindegy.
 A tábor valódi borzalmait nem a megaláztatások, büntetések és szenvedések jelentették számunkra, amit láttunk és átélünk, hanem az, amit nem láttunk. Mint a betegek az atlantai katonalágerben, ahol dolgozom, ők is gyakran mesélnek, Ravensbrückben is az állandó latrina-rémhírek jártak. Jónéhány nem is egyszerű mese volt, hiszen valamilyen ismertük a francia és cseh nőket, akikkel történt.
 A szomszédaink rendszeresen egyik napról a másikra eltűntek mellőlünk és tudtuk, hogy mi történik velük. Naponta ötven nőt hurcoltak el közülünk, tarkónlőtték őket és a holttesteket elégették. Hogy a likvidálást megszervezték, légertársnőiket vezényelték ki a gázkamrák építésére, amelyek létezéséről ilyenformán tudomást szereztünk. Aztán ott voltak a tudományos kísérletek, az orvosi kísérletek ...
 Craig dr. Farellire és dr. Garrettre gondolt Dachauban és tovább hallgatta Emilyt.
 — Mi is hallottunk egy ilyen kísérletről — folytatta a lány és nagy erőfeszítésbe került kimondani a szavakat. — A közülünk kiválogatott lengyel asszonyokon dr. Karl Gebhardt, a berlini egyetem sebésze és dr. Schidlauky, egy idősebb törzsorvos ... a szulfa-gyógyszerek hatásával kísérleteztek. Fehér egér helyett lengyel nőket használtak erre a célra. A nők lábszárán vérmérgezést idéztek elő, bevágták a lábukat, a nyitott sebeket tetanuszbaktériummal fertőzték meg ... Időnként aprórazúzott üvegszilánkokat szórtak rá, vagy mesterséges üszkösödést idéztek elő a frissen bemetszett sebekben, hogy tanulmányozzák a fejeményeket. A nők nagy része szörnyű kínok közt elpusztult, de ez nem az én történetem. Én legelőször ...
 Emily pillantása szórakozottan vándorolt végig a falakon, ablakon és kis idő múlva folytatta az elbeszélését.
 — A náciakat aggasztotta hadipilótáik élete, akik tenger felett zuhantak le és a matrózaik sorsa, akiknek vízbe kellett ugraniuk a süllyedő hajóról, hideg vízbe, télen. A fagyás és az emberi test felmelegítésének kísérleteivel kezdtek foglalkozni. Erről nem sokat tudok mondani, csak annyit, amit én láttam és velem történt. Hidedeg téli est volt, ott kuporogtunk egy sarokban a barakkban, hét-nyolc óra lehetett a káposztaleves után, amikor belépett hozzánk a legmagasabb rangú női felülvizsgáló, az „Aufseherin”, Schneider ezredes közvetlen alárendeltje. Frau Hencke két fegyveres őrs kíséretében, szürke egyenruhában, töltegytáskával, pisztollyal az oldalán, a lábán fekete csizma, a kezében ostor.
 Sorbaállított bennünket és morogva, ostort suhogtatva elépett a sor előtt. Szidott bennünket, hogy piszokosak vagyunk, csufak, a szemünk üres, halott. Odaért elé, alulról fölfelé végignézett, végül azt mondta: Igen, ez megfelel ... Anyám szörnyen megijedt, kérte, mondják meg neki, mit akarnak tőlem, mire kellek én. Frau Hencke megnyugtatta, ne tartson semmitől, nagy kitüntetésben lesz részem, asszisztálni fogok ... Valami olyasmit mondott, lelki segély asszisztenciára visznek az orvos mellé egy tudományos kísérlet végrehajtásához. Frau Hencke még azt is mondta, hogy aznap este és másnap reggel sok lesz a dolgom, de aztán egész nap pihenhetek. — Emily mélyet sóhajtott. — Ez volt a kezdet.
 Néhány percig hallgatott, aztán összeszedte magát és tovább ment.
 — Tíz fok hideg volt akkor éjjel. Rajtam egy szveter volt és anyámnak valami rongyos kötött kabátkája, a nyakamon meg sál, valamelyik légertársnőm dobtá-

rám, amikor kiléptem a barakkból. A föld keményre-fagyott, mint a vas, a barakkokról jégcsapok lógtak köröskörül. Azt hittem, a revier-be megyünk, a kórház-barakkot nevezték így, de elhagytuk a reviert és továbbmentünk, sokkal tovább, míg egy kis téglapülethez értünk, ahol még nem jártam. Frau Hencke megmagyarázta, hogy az a tudományos kísérletezés laboratóriuma és a betegszoba.
 Az épület közelében a szél süvítésén is áthallatszott egy fájdalmas jajongás, férfisirás. Borzalmas hang volt, vérfagyasztó. Valahonnan előlépett két német, dr. Voegler és dr. Schidlauky törzsorvos és bejelentette, hogy bemutatják a kísérletet. Átvittek az épület másik oldalára, ahonnan egyre erőteljesebben hallatszott a sikoltozás. És akkor megláttam ... Egy fiatal férfi feküdt a földön valami piccsen ... Egy sovány zsidófiu, göndör, fekete hajú. A pusztá földön, teljesen meztelenül a tíz fokok hidegben.
 El akartam futni onnan. Éreztem, hogy nem bírom elviselni a brutalitást ... A fiu csuklója, bokája leszijazva a hordágyra, tehetetlenül, kiszolgáltatottan. Mellette német katoná vödörből hideg vizet öntött rá. A fiatalember magán kívül sikoltózott, kiáltozott, jajveszékelt. Dr. Voegler és Frau Hencke elvezettek onnan, egy szobába vittek és megmondták, hogy ez a fagyasztási kísérlet, ami után a felmelegítő kísérletezés következik. Azt tanulmányozzák, mennyit bír elviselni az emberi lény, hogyan menthetők meg a kísérlet tanulságai szerint a Luftwaffe hadipilótái, akiket a Csatorna felett lelő az ellenség. Engem szemeltek ki ama feltevés bebizonyítására, hogy bizonyos stádiumban a megfagyott ember, — jelen esetben ez a fiu, — megmenthető az életnek. Kijelentettem, mindenre hajlandó vagyok, hogy a szerencsétlen fiatalembert a haláltól megmentsem, mire a törzsorvos megjegyezte, mennyire örül, hogy kész vagyok együttműködni. Rövidesen, — közölte — kezdődik a kísérlet.
 Frau Hencke átvitt egy másik szobába, melyben egy ágy és szék állt, köröskörül befűggyőzőzött ablakok, mint egy kórházi gyermekszobában. Frau Hencke nagyon kedves volt hozzám, meleg tejet és zsemlet hozott, ilyen luxusban két éve nem volt részem. Mondta, hogy utána le kell feküdnöm az ágyba, nyugodtan aludjak, majd felébrednek, ha itt lesz az ideje, ezzel magamra hagyott. Leültem, lehúztam a cipőmet és elnyultam az ágyon, de nem tudtam aludni, mert állandóan a szerencsétlen megfagyott fiu járt a fejemben.
 Nem tudom, mennyi idő mulhatott el, hirtelen arra riadtam, hogy a szobában világos van, felgyújtották a villanykörtét. Dr. Voegler és Frau Hencke álltak az ágy előtt. Felültem.
 — Itt az idő, felkelni, — vezényelt dr. Voegler. — Kezdődik a felmelegítési kísérlet, azonnal hozzák a kísérleti alanyt, a fiut, akinek az életét meg akarja menteni. És most majd kiderül, életre lehet-e kelteni, felmelegíteni állati, vagyis az emberi test melegével? Fogalmam sem volt, miről beszél az orvos, de nem volt rá időm, mert máris tovább vezényelt. — Levetközni! — Mit vessek le? — kérdeztem, mire ő azt felelte, hogy mindent, egy szálig. Alig tizenöt éves voltam, nagyon szégyelltem magam, szégyelltem növekedni kezdő mellemet, a testemet és tiltakozni próbáltam. Az orvos megse hallgatott, már magyarázta, miből áll a kísérlet. Csak ketten végezhetik, — mondta — az egyik a fiu, a másik, aki melegíti, az én leszek. Szorosan hozzá kell simulnom az ágyban, átölelni, hogy a testem melegét átvigye az ő testébe és mindent elkövetni, hogy visszahozzam az életbe.
 Megrémültem, sikoltottam, sirtam, mondtam, hogy erre nem vagyok képes, mire az orvos közölte, ha nem vagyok hajlandó együttműködni, akkor elhozzák az anyámat és nekem végig kell nézmem a kísérletet vele. Nem mertem tovább ellenkezni. Frau Hencke lehuzta a rongyos szveteremet, a szoknyámat, melltartómat, bugyit és ott álltam előtűk meztelenül. Megtettem, amit parancsoltak, lefeküdtem az ágyra, egyik kezemmel megpróbáltam eltakarni a mellemet, a másik kezemet kinyújtottam lefelé ...
 Frau Hencke és Voegler kimentek a szobából és behozták a szerencsétlen, eszméletlen, meztelen zsidófiut, akinek teste kőkeményre dermedt a fagytól. Odadobták mellém az ágyra. Egy villanykörte kivételével mindent eloltottak, az ablakfüggönyt félrehúzták, a doktor megparancsolta, hogy öleljem át az eszméletlen fiut, simogassam és dörzsöljem egész testemmel. Az élete az én kezemben van, — mondta az orvos és a többiekkel együtt az ablakon át fogják figyelni, megteszem-e, amit parancsoltak.
 Az első percekben, jól emlékszem borzalmas volt a gondolat és visszataszító. Gondolja meg, tizenöt éves voltam ... Életemben nem is láttam, nemhogy érintettem volna meztelen férfitestet. Láttam, hogy az ablakon át figyelnek és a fiura néztem. A szenvedő, eszméletlen, megkínzott, de még élő emberre és akkor ... egyszerre csak úgy éreztem, hogy nem törődöm semmivel, csak életemmaradjon. Feléje fordultam, élettelen, jeges, dermedt testét magamhoz szoritottam, dörzsöltem, nyomkodtam. Hogy mondjam el a többit? A tanuk, akik az ablakon át lesték a fejeményeket, tudták mi következik, már hetek óta folytatták a kísérleteket, de én akkor még nem tudtam róla. A fiu egy óra múlva visszanyerte eszméletét, de nagyon gyenge volt, nem tudta hol van, mi történik vele.

(Folytatása következik)

ZENE ÉLET • HETI FILMLEVEL.

Hangfelvevőgyártás Izraelben

A tíz évvel ezelőtt még kezdetleges, tapogatózó hazai hangfelvevőipar az utóbbi időkben hatalmas fellendülést mutat mióta ugyanis külföldi gramofon-társaságokkal szerződést kötve, azok felvételeit itthoni lemezekre viszik át. Így csaknem eredetiben — általában lényegtelen technikai eltérésekkel — a világ legnagyobb zeneműveit, legkülönösebb előadói, leghíresebb operáit, koncertjeit, szimfóniáit és szólódarabjait izraeli kiadásban sokkal előnyösebb árak mellett szerezheti meg a hazai zenebarát, mintha a magas vámok mellett az eredeti külföldi lemezeket vásárolná.

Óriási változatosságban jelennek meg ilyen formában a „Columbia” amerikai hangfelvevővállalat kiadványai: — Jaffa Járkoni izraeli népdal-énekesnő, kozák-kórus, brazil szalonzenekar, vagy Ray Connif tánczenekarának lemezei mellett mindenfajta igény kielégítésére törekedve, a klasszikus és modern zene remekei.

Csak mellesleg, kerülve az egész katalógusnak még kiemelt ismertetését is, — megtalálható, mint izraeli hangfelvevő Sztravinszkij Tavaszi megszületése, Petruszkája, Tűzmadár-balletje mellett Carl Orff rendkívül népszerűvé vált modern német zeneszerző trilógiájának legkedveltebb operája, „Carmine Burana”, számtalan más, korszerű dalszínű társaságában. Az utóbbiaknak feltűnően nagy száma arra enged következtetni, hogy úgy az amerikai társaság, mint izraeli leányvállalata, — a „CBS-Records” komoly üzletet lát Bartók zongoraversenyének, Prokofjev 4-ik, balkézre írott zongorakoncertjének, vagy rengeteg más kortársának kiadásában, éles ellentmondásban a mi zenekaraink érvelésével, hogy a közönség fél a modern művektől és ezért csak homoópata dózisokban lehet adagolni azokat műsorainkban. Ha ez igaz volna, érdemes lenne-e tisztán kereskedelmi vállalatoknak a népszerű Csajkovszkij-, Bizet- és Puccini-operák mellett a moderneket hasonló költséggel kiadni és piacra dobni?

A „CBS-Records” tel-avivi hangfelvevő-vállalat — semmiképp sem érték nélküli mintaként — három lemezt küldött be megbeszélésre, mintegy felhívva figyelmünket létezésére, hogy hatalmas termelésükbe némi kis betekintést nyerhessünk.

A jelenkor három nagy zsidó zongoristája szólal meg e hangfelvevőkről: Rudolf Serkin Bartók 1. és Prokofjev 4-ik zongoraversenyét vette fel a Philadelphia Zenekar kíséretével, Ormándy Jenő vezénylet mellett. A nemrégiben nálunk is járt kiváló zongorista igen régen nem hallottam modern művek előadójaként, és ebben a stílusban is kitűnik nagyvonalú, rendkívül dinamikus, olykor nyugtalanul hangsúlyozott, kissé rapszodikus előadásával. A Bartók-versenyit igyekezett ütőhangszeres billentéssel, motorikusan szigorú ritmusban előadni. Érdekes módon a felvételen (Mono-72109) a zenekar háttérbe szorult a szólóhangszer mellett. De maga a zongorahang nem torzul, hanem eredeti, természetes hangszínből szól meg.

Bizonyára rendkívüli érdeklődésre tarthat igényt a több mint tíz évig kényszerű hallgatásba merült Vladimir Horovitz újonnan kiadott hangfelvevője, (Mono-

72067), Chopin gyászinduló b-moll-szonátájával, Rachmaninov- és Schumann-darabokkal, s végül a 19-ik Liszt-rapszodiával. Feltételezhető, hogy a nagy zongoraszámok régebbi (1928-as) felvételeiről van szó, hiszen alig néhány hónappal ezelőtt tért csak vissza a koncertpódiumra és a hangfelvevő-stúdióba, s nem valószínű, hogy ezen újabb felvételei már izraeli kiadásban piacon lehessenek. Szinte borzongva hallhatjuk a megrendítően szépen játszott Chopin-gyászindulót, a tüneményesen tovasuhanó zárótételt, a kissé hűvös önmegtartóztatással, de káprázatosan zongorázott többi darabjal együtt. Valószínűleg a sablont akarta kerülni művésziünk Liszt nagyon kétesértékű, üresen futó 19-ik rapszodiájának előadásával, melyet valóban alig játszanak már a koncertpódiumon. A felvétel tökéletes, s a hallgató úgy érzi, a művész ott ül a szobájában, s csak neki játszik. — Rendkívüli érdeklődéssel várjuk Vladimir Horovitz „feltámadása” után készített újabb hangfelvevőit!

A Hamburgban megjelenő „Der Spiegel” legutóbbi számában olvashattunk arról a mulatságos huza-vonáról, politikai csete-pátéről, melyet a bonni kormány provokált a szovjet-orosz művészek és csoportok fellépte körül. A Bolsoj-ballet nem akart Nyugat-Berlinben fellépni, mire visszavonták a Nyugat-Német Birodalomra érvényes vizumokat. Szvjatoszláv Richter csupán a berlini Zeneakadémián kívánt fellépni, de nem a nyugatnémet városokban, mire, puff, a német hatóságok stornirozták felvételét. Nagyon „szerencsés” volt Gilelsznek, aki mindkét részében az országnak hálandó volt koncertezni, s fel is lépett, a szokott nagy sikerrel.

Ezeket a nemcsak a mi, de már a nyugatnémetek számára is nevelésnek tűnő huzavonákat úgy látjuk Hangfelvevő-Országban nem ismerik: testvéri közönségben jelenik meg a Columbia hangfelvevője Glenn Gould mellett — szintén a Philadelphia Orchestrával és Ormándy Jenővel — a szovjet-orosz Emil Gilelsz, aki az izraeli hangfelvevő Chopin e-moll versenyt játsza (Mono 72338), abban a főlényes, nagystílusú, elragadóan szép előadásban, melynek világhírét köszönheti. És ellentétben Horovitztal, — sokkalta lágyabb, érzelmesebb, melegebb, közvetlenebb előadásmóddal. A felvétel ismét a szóló zongorát részesítve előnyben, — igen plastikus és tiszta.

A „CBS-Records” izraeli hangfelvevői felbecsülhetetlen szolgáltatást tesznek közönségünknek a világ nagy zeneműveinek és kiváló művészeinek megismertetése érdekében.

A MAGYAR ZENEI LEXIKON I. KÖTETE

Harminehárom évvel ezelőtt jelent meg Szabolcsi Bence és Tóth Aladár szerkesztésében, a Győző-vállalat kiadásában az első két kötetes úttörő zenei lexikon, melyet három év múlva egy pótfüzet követett. Kiváló munkatársai főképp arra törekedtek, hogy egy nagyobbára laikus olvasókörközönséget meghódítsanak a zenetörténet nagy személyiségei és nagy eseményei számára. Szébbnél szebb, értékeiből értékesebb tanulmányok jelentek meg ebben a régi lexikonban, mely-

A CIRKUSZ VILÁGA — Hod mozi

A cirkusz sajátos világa érdeklé az embereket. Nemcsak az foglalkoztat bennünket, ami a porondon lezajlik, hanem a cirkuszi emberek sajátos körülményei, vándorlásaik, világszemléletük, egybezártágukból eredő konfliktusaik és az a folytonos veszély, amelyben élnek.

Bár kétségtelen, hogy a film győzelme és különösen a televízió elterjedése óta alaposan csökkent az érdeklődés a cirkusz iránt, de hatása még mindig elég jelentékeny. Ehhez hozzájárultak az írók is, akik megrendítő cirkuszi történeteket írtak és a filmművészetnek azok a nagyságai, akik évtizedekig dédelgették ezt a témát és filmre vitték.

Samuel Bronston, a híres producer, az „El Cid”, „A római birodalom bukása”, az „55 nap Pekingben” alkotója úgy érezte, elérkezett az ideje annak, hogy életművét megkoronázza. Ez a koronázási ünnepség nem jól sikerült. Mintha a nagystílus, a dollármilliókat két kézzel szóró Bronstein ezúttal garasoskodott volna, megvonta a kellő befektetést és az előző filmjéhez mérten meglehetősen szegényes produkcióval jelentkezett. Ez volna a kisebbik hiba. A nagyobbik az, hogy a forgatókönyv nyomorúságos tákalmány, valóságos közhely-gyűjtemény, a sematizmus iskolapéldája. Annak ellenére, hogy a forgatókönyvíró konvencióban élén az időkben elhunyt Ben Hecht állt, képzeltek voltak egyetlen eleven konfliktust összehozni, a történet maga a füzetes regények ismert sablonjait adja, a századfordulón írtak

ilyen krajcáros szivfacsaró storkyat.

Mikor a forgatókönyvíró

Rita Hayworth, John Wayne és Claudia Cardinale a „Cirkusz világa”-ban

azonban egy szempontból nem vált be: a fától nem lehet látni az erdőt, egy műre vonatkozó felvilágosítást keresve, magasztos esztétikai fejtegetést találunk, de csak igen kevés lexikális adatot...

Ebből a szempontból a budapesti Zeneműkiadó Vállalat „Zenei Lexikona” dr. Bartha Dénes szerkesztésében, az eddig megjelent I. kötet (682 oldal), (A—F) után itélve, sokkalta áttekinthetőbb, tárgyilagosabb, kézikönyv céljára használhatóbb. Az anyagot a régi lexikon adatainak felhasználásával és annak kiegészítésével dolgozták fel a munkatársak, kiknek névsora a jelenleg Magyarországon élő zenetudósok díszes galériáját foglalja magába.

Nagy előnye az új lexikonnak a táblázatok bevezetése a termékenyebb zeneszerzők műveiről, ami a régi lexikonban hiányzott. Talán a helymegtakarítás következménye hogy egyes címszavak feltűnően hiányosak; — így a „La folia”, az „Ave Maria”, vagy a „Don Quichotte”-vel foglalkozó művek jegyzéke, — hogy csak néhány példát ragadjak ki.

Érdekes jelenség, hogy számos magyar zeneszerzőt Bartók vagy Kodály művészetét érintve, valami fel-

lengős szónoki pátosz örvénybe kerül, mely elhomályosítja tisztánlátását. A nagytehetségű dr. Ujfalussy József is ennek az áldozatává válik, mikor egybéként valóban értékes Bartók-tanulmányába olykor értelmetlenség csúszik be. Tanulmányának propagandisztikusan világnézetű pátosza divatjamúlt jelenség már a mai Magyarországon is. — Bartók bizonyára bosszankodna, ha olvasnia kellene Vajon Cziffra György, a legkiválóbb élő Liszt-zongorista neve miért maradt el több, nála sokkalta jelentéktelenebb kortársa mellett?

Három izraeli zeneszerzőt említ meg A—F-betűkig a lexikon: Avidom, Boskovic és Ben-Háim nevével. Bizonyára anyagi okokból nem tudtak helyi leveleztő megbízni a címszavak megírásával mert az adatok hiányosak, s részben tévesek. Ben-Háim soha életében nem volt népdalgyűjtő folklorista és a régebbi műveiben feldolgozott zsidó zenei anyagot Bracha Cifra jemenita népdalénekesnő gyűjtéséből vette át.

Egészbevéve a Zenei Lexikon, nagyon szép nyomással és jó papíron, értékes szolgálatot tesz. A következő két kötetről azok megjelenése után számolunk be. Pataki László

gárda végképp kátyúba jut és nem tudja kitölteni a cirkuszi mutatóvonal között az összekötő történetekkel a filmet, akkor kívülről vett cselekményt hoz be. Egy hatalmas tüzet látunk, melynek izgalmas fordulatai felénkítik a már bóbiskoló nézőt, meg az egykori Bar-

Claudia Cardinale, a gyönyörű tuniszi származású filmszínésznő nem nagy sikerrel mutatkozott be Amerikában. Elsősorban az okos csalódást, hogy nem tudták megtanítani elfogadható angol kiejtésre. Ez a színésznő megkapó szépségével mindeztől megállta a helyét és sztári rangot ért el. De mindegyik a rendezőkön múlott az, hogy a közönség ne szisszenjen fel játékai miatt. Különösen Visconti tett sokat érte, aki több filmjében szerepeltette, így a „Rocco és testvérei”-ben, valamint a „Párduchan”. Ezúttal nem Visconti volt a rendezője, hanem a kiérdemesült Henry Hathaway, aki nem sokat törődött vele, magára hagyta.

A közönség örömmel fogadta a rég nem látott Rita Hayworth-ot, aki még mindig nagyon csinos és szép is. Ez a rutinos színésznő életét vitt sikerébe és tehetségével sikerült áthidalnia a nehézségeket, még a legfakóbb, a legsematikusabb mondatok is áttörttek az ő színészi képességeitől.

REGGELI VIDÁMSÁG

Eszter mozi

A joghallgató beleszeret a csinos, szegény lányba és szülei akarata ellenére feleségül veszi. A fiatalok házasságukat egy vidéki kisvárosban kezdik meg, ahol a fiu folytatja egyetemi tanulmányait — esténként meg pincéskedik —, a fiatalasszony pedig mint baby-sitter járul hozzá a megélhetéshez. Sokat nyomorognak és meg kell küzdeniük a világ beavatkozásával is, különösen a szülők aggályoskodásaival. A családott szülők annyira sanyargatják a fiatalasszonyt, hogy otthagya férjét. Az ifjú férj azt hiszi, hogy már nem szereti őt az asszonya, aztán kiderül minden, hogy önfeláldozásból, a férfi karrierje végett hagyta el és ismét boldogok lesznek a fiatalok. Ilyen együgyű kis történet ez, melynek nincsenek vidám fordulatai sem és még a fiatalság izgézetes varázsa sem nyújt elégtételt az elszenvedett másfél óráért.

Kétségtelenül olcsó film, két nem nagyhírű színész, Richard Chamberlain és Yvette Mimieux a főszereplők. A Metro Goldwyn Mayer ezzel a kis filmmel a takarékos jégjében jelentkezett. Ebből a filmcsekkből kár volt azt a következtetést levonni, hogy nincs létjogosultsága a kis költségű készülő filmeknek. Az unalomnak, a tehetségtelenségnek, a melodramának nincs létjogosultsága.

Zoltán Dezső

Eredeti angol terylene szoknyák 21.- fontért.
Terylene nadrág, és svájci ballonselyem anyag. — Kétféles terylene kosztüm
Személyesen küldjük repülőpostán Romániába

BINDER
konfekció műhely
T. A. Nachlat Benjamin 21.
Telefon: 623081.

RAER EGY PERCREY
NÉZZE MEG KIRAKATOMAT!
HESIL SCHWARTZ
KALAPSZAKUZLET.
TEL-AVIV, NACHLAT BENJAMIN-U. 40
Tisztítás TELEFON: 53309 Javítás

Szű rájga bútorát? Poloska zavarja álmát?
HASKÓ MÉRNÖK CIANOZ
olcsón garanciával
lakások, raktárok fertőtlenítése, egyes darabok cianozása
éttermek eszpresszók, élelmiszer raktárok, üzemi konyhák
navi karbantartása,
Tel-Aviv, Jermijahu-u. 41., telefon: 444893

Nyelvtanfolyamok
délelőtt, délután és este
tanuljon Berlitznél
IVRIT, ANGOL, FRANCIA, NÉMET nyelvet
Kis csoportok.
INTENZIV KURZUSOK
alap- és középfokú iskolák diákjai számára.
Különleges osztályok felnőtteknek.
TEL-AVIV, Nachlat Benjamin 2. Tel. 56347.
HAIFA, Hechaluc-utca 27. sz. Telefon: 69265.

ÉRVELES

— Miért ilyen későn jött — kérdi idegesen a főnök tisztviselőjétől.
— Elaludtam, főnök úr, feleli a tisztviselő.
— Micsoda? — üvölt a főnök — hát maga otthon is alszik?

BIZTOSÍTÁS

— Tehát az iroda egész bútorzatát bebiztosítjuk — mondja a biztosítási ügynök, miközben már tölti is ki a megfelelő ívet. A főnök a fejét rázza:
— Nem az egészséget. Illetve az egész berendezést, az órán kívül.
— Miért? — kérdi az ügynök.
— Mert az biztonságban van. A tisztviselőim egész nap szemmel tartják.

BARÁTOK EGYMÁS KÖZT

— Sokba van nekem az asszony.
— No, de legalább sokáig tart.

KÉSZSÉGES HAZIGAZDA — Majd segíték magának mosogatni.

MEGGYÓGYULT

Az elmekórházban elhatározza az orvosi kar, hogy szelekciót csinál és hazaenged néhány olyat, akiről már megállapítható, hogy rendbejött. Megkérdezik az egyik csendes, intelligens beteget, hogyha hazamenne, mihez kezdene. Ezt válaszolja:

— Tulajdonképpen még nem gondolkodtam ezen. Érthető, hiszen alig látszott reményem arra, hogy önök elengednek, felismerik, hogy már teljesen meggyógyultam. Hogy mihez kezdenék, ha hazamennék? Vagy folytatom eredeti foglalkozásomat, tehát visszamennék a bankomba, vagy megvalósítom eredeti vágyamat és fotóriporterként működök. De a legszívesebben kályhacső lennék.

A KÜLÖNÖS UTAZÁS

A kislány először van nagyvárosban és először utazik liftben. Így számol be otthon élményéről:

— És azután beléptünk egy kis szobába. Vártunk egy kicsit. Azután lejött a legfelső emelet és akkor kimentünk a szobából.

UTONALLOK EGYMÁS-KÖZT

— Képzeld el, tegnap éjjel ki akartam fosztani az utcán egy pasast. Kiderült róla, hogy író.
— No és mi volt?
— Egy ötösömbbe került a vacsorája.

A TÖRZSEK EGYBEOLVADÁSA

Az izraeli külföldön illusztrálni akarja a törzsek egybeolvadásának történelmi feladatát és így büszkélkedik:
— En például orosz, német és jemenita keverék vagyok.
Megértéssel hallgatják, majd megjegyzi valaki:
— A kedves édesanyja bizonyára igen aktív teremtés volt.

LELEKJELLENLET

A férj váratlan időben hazaérkezik és ott találja az ágyában, felesége társaságában a legjobb barátját. Az asszony ezekkel a szavakkal fogadja:

— Nézd, édes, milyen neveltséges Rezső a te pizzamádban!

MINDENKI UTAZIK

— Izrael lényegileg egy európai ország.
— Igen. De csak nyáron, amikor lakosai Európában tartózkodnak.

ISKOLÁBAN

— Hány háborút folytattott Spanyolország a tizenhetedik században?
— Hetet.
— Nagyon helyes. Sorold fel őket.
— Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét.

PLÁGIUM

A fiatal költő ügyvédhez fordul jogvédelemért plágium perében. Az ügyvéd elmerülten olvassa a plágium anyagát képező verset és ezt kérdi a fiatal költőtől:

— Ezt ön írta?
— Minden sorát, minden betűjét — mondja büszkén az ifjú.

— Ha ez így van — feleli az ügyvéd — akkor nagyon örülök, hogy megismertem, kedves Bialik úr. Pedig úgy tűnt nekem, hogy ön már régen meghalt.

VAGY

— Mikor én kicsi voltam rendőr szerettem volna lenni. Most már értem, hogy miért.

— Miért?
— Mert szerettem az utcán játszani anélkül, hogy azt bárki is megtiltotta volna nekem.

EGY KISGYEREK PANASZAI

— Ha egy kis lármát csapok, rögtön megvernek. Ha csendben maradok, akkor pedig mérik a lázamat.

NEHEZ HELYZET

— Mondd anyu, ha nem megyek férjhez olyan vénkisasszony leszek, mint a Blanka néni?
— Igen, kislányom.

— És, ha férjhezmegyek olyan férjem lesz, mint az apuka?
— Igen.
— Rémes ez az élet.

AZ AMBICIO

— Hallom, hogy elváltatok.
— Igen.
— És miért?
— Nem is tudnám elmondani az okát.
— Valamilyen oka csak volt?
— Nézd, a feleségem tulajdonképpen jó asszony lehetett volna. De minden ambíciója abban merült ki, hogy belőlem faragjon jó férjet.

ELBESZÉLÉS

— Néhány nappal az esküvőnk után kitört a háború.
— Így volt ez nálunk is.

HOLLYWOODI TÖRTÉNETEK

1. — Apád miért volt olyan mérges, amiért éjjel az ő kocsiján kirándultunk?
— Mert elgázoltuk az új feleségét.

2. — Ma lesz az esküvőm.
— Kinek a férjével?

3. — Hallottad hogy Mary munkabalesetet szenvedett.
— Mi történt vele?
— Kiesett a producer ágyából.

ELEGIA

Gépirónó volt. A főnöke beleszeretett. Elvette. Most ő diktál neki.

HIBA

— Milyen a fiú, aki már olyan régóta udvarol neked?
— Rendes fiú. Szép, okos és gazdag...
— Nagyszerű.
— Van egy hibája.
— Egy hibát még el lehet nézni.
— Nehéz.
— Mi a hibája?
— Rossz az emlékezőtehetése.

— Miben nyilvánul meg?
— Mikor megkérdelem tőle, hogy mikor lesz az esküvő mindig más időpontot mond.

SZELID FIGYELMEZTETÉS

DEFINICIÓK

ITÓ: Az olyan ember, aki abban az illúzióban van, hogy szereti a gyermekeket.
LÖK: Akik fél életüket azzal a gondal töltik, hogy mi lesz a gyermekeikből, a másik felét pedig azzal, hogy mi lett belőlük.
TIKUS: Akinek nincs étvágya, de elrontja másét.
TARTÁSÍJÁT: Aki pontosan, elsején fizeti a tartásdíját.
ÉKKASZINÓ: Ahol a kapitalista forradalom nélkül proletár lesz.

Dr. Vig Sándor

Választási történetek

Amikor külföldön azt hallottuk, hogy választások lesznek, akkor megjelent képzeletünkben egy hordó, rajta egy handabandázó szónokkal, s egy csomó düllögő részeg ember. Amikor itt halljuk ezt a szót, képzeletünkben megjelennek plakátok, elpazarolt papírtömeg, rágalmak, gyűlések vég nélküli szónoklatokkal, amelyeknek ferdálmait a pártok egy kis gazdaggal, vafelével és énekességekkel igyekeznek enyhíteni.
Azután jótékony és pihentető csend borul az országra, s az az érzése az embernek, hogy az egész csak a választó szórakoztatására megrendezett színház volt, ahol a pártok voltak a rendezők, a jelöltök a színészek, s mi a becsapott nézők.
Aki egy pár ilyen színházat megélt már — itt és ott — abban megmaradt emlékül néhány mulatságos történet és vicc. Kár volna ezeknek feledésbe merülni a megválasztott képviselőkkel, azért egy párat feljuttok itt.

A harmincas években parlamenti választás volt Prágában, amikor is a kormány-párt — a Kőztársasági Agrárpárt — az egyes számú listával indult, s az abban az időben igen erős kommunista párt a 4-es számú listával. A véletlen úgy hozta, hogy az egyes számú villamos a várba, a Hradszimba ment, a 4-es számú a központi fogházba —

Pankrára. Az Agrárpárt ilyen szövegű plakáttal igyekezett neveltségessé tenni a választókat:
„Polgár! Szavazz az egyes számú listával, mert az egyes a várba ér, a négyessel pedig börtönbe jutsz.”

Egyik vidéki helyen ez történt:

Vasárnap délelőtt van, az emberek jönnek a templomból, a szónok áll a hordón, beszélni és ígér, s a parasztok átszellemülten hallgatják:
— Építünk iskolát és községházat, kutakát a ház elé, kikövezzük az utakat és építünk hidat. Az egyik választó félbe közbeszólt:
— Nagy úr, de hisz nincs is folyónk, mire akar hidat építeni?
— Majd hozunk nektek folyót és építünk rá nektek hidat, csak szavazatok ránk — felelte nagy lelkiyugalommal a szónok.

A következő eset már a rossz idők kezdetén, 1939—40-ben történt.

Egyik felvidéki urat a cseh uralom alatt tamusított nemzetközi magatartása miatt a visszacsatolás után főispán-ná nevezték ki. Ez az úr, aki az italt, vadászatot és a fehérszövetet jobban szerette a politikánál, nagyon nehezen viselte a főispánságot. De azért, amikor eljött a választások ideje neki is részt kellett venni a korteszutakon s neki is fel kellett szólni.